

Bu Nazgullar da ne ki
kadınların
gördüklerinin yanında!

3

Hayatımız, haklarımız,
İstanbul Sözleşmesi
bizim! Vazgeçmiyoruz

12

Dünya yerinden oynar,
tarihi kadınlar yazsa...

17

Oyunla aşılan sınırları
keşfedelim!

21

İÇİNDEKİLER

Bu Nazgullar da ne ki kadınların gördüklerinin yanında!.....3	Elif Ergin
Bu kir sömürünün kırı.....5	Adile Doğan
Genç kadınlar, AKP iktidarı, umutsuzluk, gelecek kaygıları.....6	E.Ava
Onu bırak da 'Geçinemiyoruz'6	Sema Üzdal
Metal fabrikasında kadınların yaşamı.....7	Berivan Balkay
Fabrikada su içip tuvalete gitmeyelim diye7	
Biz ölüyoruz, ENTES patronu zenginleşiyor.....8	
Memleket bizim neden pes edelim?8	Hande Köse-Nursel Oktay
'Helal olsun diyemeyecek kadar çok hak ihlali...9	Hatice Kelleci
Uygun fiyatlı bez için market market dolaşılıyor...9	Zahide Kiper
Yaktığımız meşale diğer fabrikaları da aydınlatacak!10	Dilan Karabatak
Tekstil sektöründe görülen hastalıklar.....11	Özge Akkaya
Orta Sayfa.....12	
Sözleşmeden vazgeçilemez!.....14	Selinay Uzunel
Biz bu dünyaya yaşamaya geldik, dayak yemeye değil!.....14	
Güneşli balkonlar hepimizin hakkı.....15	Neslihan Kar
Evden atölyeye şiddet sarmalı.....15	Yasemin Özduzma
İÇİMİZDEN BİRİ.....16	Meltem Teker
KİTAP.....17	Sevil Aracı
Ekmeği kazanmak zor, ekmeği yapmak da.....18	İrem Bayraktar-Ezgi Ergin
Terzi Filiz'in sıkıldığı dişin ahi.....18	
Muhtardan al haberi.....18	Neriman Yıldız
Ücretsiz, nitelikli kreşler istiyorum.....19	Çayan Sarıkaş Çiçek
Sanal harcama limitimiz kadar zenginiz.....19	Filiz Gür
'Pandemide eğitim gecekondtu gibiydi'.....20	Cemre Kavala
Piyasacı eğitim için pandemiyi fırsat bildiler....20	Nermin Kaya
Oyunla aşılın sınırları keşfedelim!.....21	Kıvılcım Selen Sayar
MEKTUBUMUZ VAR.....22	
MEKTUBUMUZ VAR.....23	
Söyleyişle var olan kadın: Dengbêj Gazin.....24	Zeliha Taşdemir

Bu duvarı biz yıkacağız

Miyazaki'nin Ruhların Kaçışı adlı anime yapımında çamura bulanmış bir ruh, ruhlar hamamını ziyaret eder. Bu hamamda çalışmak zorunda olan küçük kız çocuğu olan Chihiro, korku dolu o hamama çoktan mücadele azmini getirmiştir ve herkesin kaçtığı o kocaman çamura bulanmış ruhu inatla temizlemeye koyulur. Chihiro'nun inadı korku dolu bakan diğer gözleri de harekete geçirir. Bu çamur ancak hamamdakilerin birliğiyle temizlenir. Koca cüsseli çamur ruhunun içinden kentin tüm pisliği fıskırır. Çamurdan kurtulan ruh özgür kalır...

Kirli çıkar ilişkileriyle, kibirle, baskıyla, kaba kuvvetle, yalanlarla, faili meçhullerle, hak gasplarıyla, bu memleketin emekçilerinin sırtına basa basa balçıkla sıvanan bir duvar inşa ettiler. O duvara yansıtılan görüntülerden her yanından küf çıkan ifşalar seriliyor şimdi ortalığa bir bir... Halkın yaşamını ipotek ederek var ettikleri o duvarları yükselttikçe yükselttiler, altında emeğimiz ezildi, geleceğimiz ezildi, gençliğimizi, bugünümüzü, yaşamlarımızı, haklarımızı çiğnediler bir bir... O tuğlaları üst üste koyanlar ittifak kuranlar; aralarındaki çıkar çatışmasıyla, ganimet savaşıyla o tuğlaların hangi pisliklerle örüldüğünü faş ediyorlar şimdi.

Bir tuğla çekilse duvar yıkılmaz biliyoruz. Burada o tuğlaları kimin alaşağı edeceği, altında kalanı da belirleyecek.

Devlete iktidar olanların ve yakınlarının, çevrelerinin işledikleri suçların bir bir ortaya saçıldığı, suçları ortaya saçılanların halkı aldatmak için laf ebeliği yaptığına kuşku kal-

mayan günlerde, o tuğlaları ancak biz; genciyle yaşlısıyla, işçisiyle emeklisiyle, Kürt'üyle Türk'üyle, ekmeğe derdine düşenle, yarını umutsuz bırakılanla, yaşam hakkına göz koyulanla, hiçliğe terk edilene alaşağı edersek duvar gerçekten yıkılmış olacak. Yerine, bir daha emeğimizle el koyulmasın, yaşam hakkımız elimizden alınmasın, yolsuzluk, yoksulluk mümkün olmasın diye rantçıların, gaspçıların, sömürücülerin önüne sağlam bir duvar örmeyi de ancak eşitlikten, özgürlükten, adaletten, emekten, gerçeklerden tuğlalarla mümkün kılabiliriz. Ama önce bize dayatılan, örümcek ağına bulanmış o duvarları bizim yıkmamız; bize açlığı, yoksulluğu reva görenleri o duvarın tuğlaları arasına göndermemiz gerek! Bu duvarı biz yıkacağız, en büyük etkiyi de sınıfın eşitsizliğe, yoksulluğa en çok mahkum edilen, yarını düşünmekten bugünü yaşayamayan biz kadınlar yapacak; o duvara çarpma kuvvetini biz kadınlar artıracacağız.

Yıllar sonra birileri bu küf tutan duvarların nasıl yıkıldığını sorduğunda, yani "O karanlık günlerde siz ne yaptınız?" diye sorduklarında, "Bir tuğla da ben yıktım" deme gururunu yaşama umudumuz var. Tıpkı bu ay dergimize yazan Esenyurt'tan Yasemin'in dediği gibi, "Bizi bizden başka kurtaracak kimse yok çünkü" biliyoruz...

Dergimizin bu sayısında atölyelerden, işçi emekçi semtlerden, mahallelerden, evlerden, masa başlarından birbirine dergimiz aracılığıyla yol arkadaşlığı yapan kadınların, korku ikliminde dayatılanlara karşı "değiştirme" sözü dile geliyor. O söz kadınlarla, dergimizle elden ele büyüyor. Değiştirmenin zorunlulu-

ğunu, balçık tutmuş bir duvar yerine kendi duvarımızı inşa etmemizin yolunu, hayatımızı yeniden kazanacağımız birliğimizin zeminini Elif

Ergin anlatıyor...

Tuzla'dan Adile Doğan, gündelik hayatlarımızın çıkmazlarında belki tartışmaya bile fırsat bulamadığımız memleketteki meselelerin işçi kadınların nasıl gündeminde yer bulduğunu aktarıyor.

Tekstil işçilerinin sağlığından pandemi boyunca evde kalmak zorunda kalan çocukların psikolojisine kadar, sağlığımızın önemine değiniyor uzmanlarımız.

Zeliha Taşdemir'in yazısıyla sesi direnç taşıyan Dengbej Gazin'in hikayesine tanıklık ediyor, Sevil Aracı'nın kaleme aldığı öldürülen kadınlara ve Şule Çet'e atfedilen "İstanbullu Amazonlar" kitabını inceliyoruz...

Ankara'dan Esenyurt'a, Tuzla'dan Muğla'ya kadar kadın emekçiler, işçiler, esnaflar, şiddete maruz kalan kadınların, mülteci kadınların "helal etmiyoruz" sesi yankılanıyor sayfalarımızda.

İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararıyla, çocuk istismarına affın ısıtılıp ısıtılıp gündeme sokulmasıyla, "güçlü aile güçlü kadın" söylemleriyle, boşanmalarda arabuluculuğun uygulanmasıyla, tecavüzcülerin değil, tecavüzcülerin tecavüzcü olduğunu söyleyenlerin yargılanmasıyla -ve daha bu sayfaya sığmayacak pek çok şeyle- kadınlar olarak haklarımızın ne kadar cendereye alındığını doğrudan hissediyoruz, yaşıyoruz. Bu duvarları yıkmak istiyorsak, şimdi bugünden harekete geçmemiz gerekiyor. Tıpkı Chihiro'nun inadını, öfkelerini örgütlü güce dönüştürüp bir ruhu çamurdan kurtarması gibi, bir ülkeyi çamurla inşa edilen duvarlardan kurtarmamız gerekiyor. Bunun için de her anda, her alanda yan yana gelmemiz, birbirimizin öfkesiyle güçlenmemiz gerekiyor.

Mücadele yürüten direnç odaklarını bir araya getirmeyi, toplumsal mücadelelerin birbirini beslemesini, birlikte hareket etmesini sağlayacak ortak bir zemin yaratmayı amaçlayan Demokrasi Konferansı da İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmiyoruz eylemleri de bir üniversitenin kadın kulübü de bir mahalledeki kadın derneği de komşumuzun evi de farklı ölçeklerde yan yana gelmemizin mekanları, araçları, olanakları, buralarda buluşalım!

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Sunu illüstrasyon: Blush Design / Kapak görseli: Freepik

Günlük **EVRENSEL** Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.
Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.
Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat
Sorumlu Yazışları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ
İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62

Bu Nazgullar da ne ki kadınların gördüklerinin yanında!

Mafya-devlet-sermaye çetesinin kirliliği ilişkileri tek tek ortaya serilirken, halka ama en çok da kadınlara “senin hayatın değersiz” duygusu pompalanıyor. Hayatımızı yeniden kazanacağımız birliğimizin zeminini
Elif Ergin yazdı.

Fotoğraf: Youtube ekran görüntüsü

Fotoğraflar: DHA

Elif ERGİN

Işten eve yetişme telaşı, akşama ne pişecek sorusu, ödev teslim stresi... Çocuklara kim bakacak derdi, iş bulabilecek miyim çarpıntısı... Kredi borcunun son günü yaklaşiyor kaygısı, şu arkadaki adam peşime mi takıldı korkusu... “Dün yaşadığımın aynısına uyanacağım” bıkkınlığı... Benzer telaşlarda, kalp çarpıntılarında, streslerde, korkularda, bıkkınlıklarda buluşan milyonlarca kadın... Marinalara kimin çökmeye çalıştığının, bakan oğullarının yeniden dizayn ettiği uyuşturucu ticareti rotalarının, “Namussuzum doğru”, “Esas ben şerefsizim yalan” çıkışlarının değmediği, gündelik yaşamın hengamesinde biriken dertlerden ülkece başımıza örülen çoraplarla ilgilenmenin mümkün olamadığı bir kısır döngüde süren zorlu hayatlar... Kapitalist sömürü, ekonomik kriz ile taçlandı derken üstüne pandemi de bindi. Emekçilerin, özellikle de kadınların omuzlarındaki yük arttı da arttı. Kadınlar, gündelik yaşamlarında daha da katlanılmaz hale gelen sıkıntılar denizinde kürek çekiyor. Yalnızca ağırlaşan geçim yükünden bahsetmiyoruz kuşkusuz. Bu sistemin kendini her gün yeniden, tüm karanlığını da derinleştirerek üretmesinin

hayatımızın her veçhesinde etkili olan sonuçlarından bahsediyoruz. Kadınların ezilmişliğini perçinleyen, ağırlaşan sömürü koşullarına kadınları ataerkillik kodlarla her gün yeniden hapseden bu karanlığın içinde neler yok ki! Üstelik bu karanlık, kadınların duygu ve düşünce dünyalarında, kendilerinin insan olduğunu unutturacak şekilde kökleşiyor.

Ekmek ve Gül'e duygularını, zorluklarını, deneyimlerini anlatan farklı yaş, meslek ve şehirlerden kadınların mek-

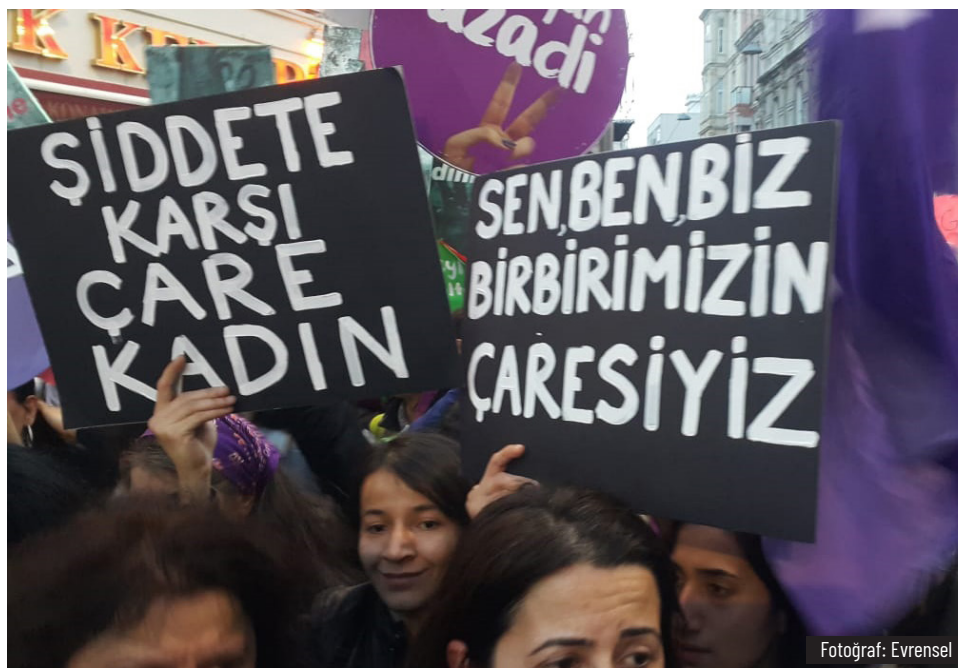
tuplarını biraz deşince ortak bir his olarak “Kendimi çok değersiz hissediyorum” duygusu gün yüzüne çıkıyor. Migros direnişçisinin “Bu yasalar hep Fatmalara mı işliyor?” isyanı, “Kendimi en son ne zaman bir kadın gibi hissettim hatırlamıyorum” sitemlerine, “Ceza yemekten korkuyorum ama kirami ödemek için kaçak olarak çalışmak zorundayım” mecburiyeti, “Tacizcileri uzak tutacak kıyafet” seçimlerine karşılık satırlarda.

GÜCÜ ELİNDE TUTANLAR

Bir fotoğraf yayımlandı geçtiğimiz haftalarda. Lüks bir işletmenin muhteşem manzaralı terasında, bir masada gülüp eğlenen sefahat içinde zenginlerin arkasında yerleri süpürürken objektife takılan emekçi kadın ne çok şey anlattı aslında o kare ile. İsyancılar, sitemler, mecburiyetler tüm sınıfsal karakteri ile gösterdi kendini fotoğrafta.

Bu düzenin halkın yaşamını nasıl hiçleştirildiğini; bu hiçliği, kendine yabancı hale gelmeyi bizim küçük yaşamlarımızın orta yerinde nasıl inşa ettiğini anlamaya ihtiyaç var. Çünkü tek adam rejimi faşizme doğru attığı adımları ile yığınları kendi hayatlarına dair tek söz söyleyemeyecek hale getirmeye çalışırken, emekçilere tek karar verme hakkı olarak borçlanma, fazla mesai, ölümüne çalışma, yoksullaşmadan başka bir şey tanımıyor. Emekçiler, bu tabloyu sınıf güdeleri ile kavramaya başlıyor.

Tablonun en çok bedel ödeyen ve ödemeye devam eden emek tarafı şimdilik. Bu karşı karşıya gelişin sermaye sınıfı ve onların temsilcileri için bir bedel ödemek anlamına geldiği aşikâr. Hiç değilse iktidarlarına ve emellerine yönelmiş bir tehdit bu. Faşizmin inşasında hızlı yol almak istiyorlar. Rejimin bekası bu hıza bağlı. Bu hızın önüne geçebilecek, onu en çok korkutan tehdit ise sömürü ve şiddet kışkırtıcılığına sıkıştırdığı geniş emekçi yığınlar. Bu kışkırtıcı içinde en çok bedel ödeyenler

Fotoğraf: Evrensel

ise kadınlar.

Tek adam rejimi işte bu nedenle, işyerleri, üniversiteler, sokaklarda bu kışkıracı içinden çıkmak için sesi en çok çıkanlara “Sizin gücünüz ne ki? Siz kim oluyorsunuz?” küçümsemelerini boca ediyor. Kadınları, kendi hayatlarının akışını değiştiremeyeceklerine ikna etmek, böyle kandırmak istiyor. Kadınların en ufak talebine saldırı, her gün kadınlar ölürken ve ölümler tehdit edilirken “Şiddet tolere edilebilir seviyede” açıklaması, Fatmaların karşısına dikilen polisler, kirli ilişkiler tek tek ortaya serilirken bir tek savcının kılını kıpırdatmadığı “adalet” sisteminin, kadınlar bir hak talebinde bulununca tıkr tıkr işlemesi bu kandırma, küçümseme, güçsüzleştirme çabasının içinde anlam kazanıyor. Hayatında karar verme hakkı tanınan tek şey yoksulluklardan yoksulluk beğenmek olan emekçiler mafya-devlet-sermaye düzeninin seyircisi haline getiriliyor.

Kimisi izlemeye bile tahammül edemeyip kanalı değiştiriyor, bir sonraki gönderiyeye kaydırıyor ekranı. Kimisi “Aman yesinler birbirlerini” diye omuz silkiyor.

Kimisi, (ki politika ile belki de en yakın olanlar), bunca birikmiş sorun ile tek adam rejiminin ilişkisini kuruyor. Ama “Dinsizin hakkından imansız gelir” diyerek; “Belki bu sefer giderler” diye iç geçiriyor. Ana muhalefetin yarattığı “sandık.” Ama henüz “Bunların hakkından ancak biz geliriz, bu kirli ilişkiler ağını ancak bizim birliğimiz, örgütlülüğümüz çözer” diyebilen az, çok az... Çünkü mücadele ve dayanışma olanaklarını da son derece daraltan, örgütlü bir toplum olmanın tüm imkanlarını baskıyla ve korku iklimiyle yok eden bir siyasi atmosferin içinde yaşıyoruz uzun zamandır. Örgütsüzlük, hep kendi dışında birilerinin ya da bir şeylerin işleri yoluna koyacağına dair bir beklenti yaratırken, halkın kendi gücüne dayanmasının, bu güce inanmasının da tümüyle altını oyuyor. Bu çok sistematik bir yönetme pratiği...

KADINLAR OLAN BİTENE ŞAŞIRMİYOR, ÇÜNKÜ...

Bütün bunlar olup biterken kadınlarda olmayan duygu ne diye sorsak, şaşkınlık deriz.

Çünkü kadınlar, katillerin serbest bırakıldığı, tecavüz suçlarının üzerinin örtülüp, faillerin çoğu zaman bizzat devlet tarafından kollandığı, kolluk güçleri ve yargı mekanizmalarının bu aklama-kollama faaliyetinin garantörü olduğu yollardan geçiyorlar.

Çünkü kadınlar, sosyal yardım kuyruklarında bekliyor, patronlara teşvikten arta kalan yardım kısıntılarından geçinebilmek için akla kararı seçiyor, bir de bu kısıntıları dağıtanlar tarafından aşağılanıyorlar.

Çünkü kadınlar, aynı işi yapmalarına rağmen erkek işçilerden daha az ücret alıyor, patronun ürettikleri zenginliğe nasıl “çöktüğünü” her ay maaş günü geldiğinde görüyorlar.

Çünkü kadınlar, herhangi bir talep için grev yapmak, iş bırakmak, haklarını aramak istediklerinde karşılarına sendikal bürokrasi ve polis birer mafya üyesi gibi dikiliyor.

Çünkü kadınlar, İçişleri Bakanı'nın “Uyuşturucu çetelerine büyük darbe vurduk” açıklamalarını ilkokul önlerine kadar çöreklenmiş zehir satıcılarından çocuklarını nasıl koruyacaklarını düşünerek izliyorlar.

Çünkü kadınlar, Peker'in “namusum, kadınınım, kızım” dayılanmalarında kendi üzerlerine çöken ataerkil toplumsal kodları, muameleleri, aşağılanmaları görüyorlar.

Görsel: Freepik

Çalıştığı işyerinin patronu, evdeki şiddet faili yakını, üniversitesinde rektörü, sosyal yaşamında kapılarında sürüdüğü devlet yetkililerinin her biri bir çete kadınların yaşamında.

Gündelik yaşamın, kelli felli adamların kavgalarından (ki kelli felli kapitalizmin ifşa olan pislikleridir bunlar) uzakta olduğu yanılgısı yaratmak, kadınları şiddet, sömürü ortamında “Ben neyim ki, benim gücüm ne ki” duygusu yaşatarak sindirmek, korkutmak, güçsüz bırakmak istemeleri bu yüzden.

SEN DE KİMSİN DİYENLERE CEVAP...

Yüzüklerin Efendisi serisinde Nazgul denen yaratıklar vardır. Bunlar kötülüğün başı Sauron'un gücünün hayranlığına kapılarak onun boyunduruğuna girmiş ölümsüz insan krallardır. Kullandıkları silahlar fi-

ziksel olarak bir üstünlüğe sahip değildir. Asıl güçleri çevrelerine yaydıkları korku, zehirli solukları, duyulduğunda korku ve güçsüzlüğe yol açan çılgınlardır. Serinin son filminde; karanlık güçler hep birlikte saldırıya geçer. Kötülüğe karşı olanlar da birleşip savaşır. Eh savaş meydanı, er meydanı... Savaş meydanları kadınlar için uygun yerler olarak anılmaz. Ama Rohan halkından Eowyn isimli kadın karakter, yurdunu ve halkını korumak için erkek kılığına girerek askerlerin arasına karışır.

İyi bir savaşçıdır; canla başla dövüşür. Nitekim bu Nazgulların en güçlüsü Angmar Kralı ile karşı karşıya gelir. Angmar, elindeki güzü Eowyn'e doğru sallayıp onunla alay ederek, şöyle der; “Bugüne kadar hiçbir erkek bana dokunamadı.”

İşte o an Eowyn, “Ben erkek değilim” diyerek uzun sarı saçlarını saklayan miğferi kafasından çıkarır; kılıç kadar keskindir; onu aşağılayan, korku salan düşman karşısındaki sözü.

“Ben kadınımdan aldığı güçle kılıcını Nazgul'a saplar ve ölümsüz denilen düşmanı yok eder.

Kadın olmanın, ancak birbirlerinin pisliklerini ortaya dökerken ilk anda kullanılan hakaretler olarak kodlandığı bir karanlığın içinde; bunca aşağılanmanın, hiç kılınmanın üstesinden gelebilecek silah; aşağılananların, “Sen de kim oluyorsun” denilenlerin birliğinden, örgütlenmesinden doğacak cesaret ve güçtür.

Bu Nazgullar da ne ki Türkiyeli kadınların gördüklerinin yanında!

Görsel: Yüzüklerin Efendisi fragmanından ekran görüntüsü

Bu kir sömürünün kırı

Adile DOĞAN
Tuzla-İstanbul

Günlerdir eli kanlı bir mafya liderinin yaptığı açıklamalarla tek tek kirli ilişkiler ortaya dökülüyor. Bu açıklamalar, mafya liderlerinin zaten yönetenlerin hep ortağı olduğunu, pazarlıkların içerisinde yer aldıklarını, yeri geldiğinde tetikçilik yaptıklarını gösteriyor. Sedat Peker, videolarında kirli pazarlıkları, dönen büyük paraları anlatıyor, cihatçı örgütlere yapılan silah yardımlarından ve kadın tecavüzlerinden bahsediyor. Bu kadar iddia ortadayken günlerdir tek bir soruşturma açılmıyor. Bu devlet ve mafya ortaklığının büyük çıkar çatışmasını izleyen, yoksullukla, açlık ve sefaletle sınanan, esnek ve kurlsız çalışmaya mahkûm edilen işçi ve emekçilerin neler düşündüklerine bakacağız.

'NE OLMUŞSA OLMUŞ...'

Bir tekstil fabrikasında çalışan işçi kadın işyerinde çay molasında "Bu iş ne böyle?" diye sohbet ettiklerinde, daha önce AKP'ye oy vermiş bir başka kadın işçinin, devlet ve mafya ilişkilerine kızarken "Oh muhalefete gün doğdu. Zamanında birbirlerinin pislğini temizlemişler şimdi muhalefete koz veriyorlar" dediğini söylüyor. AKP iktidarı 'Kol kırılır yen içinde kalır' fikrini çok uzun zaman önce halkın belleğine yerleştirdi. Bir başka kadın işçinin sözlerinden anlıyoruz: "İktidarımız güçlü. Bu zor günleri de atlatacak. Zamanında ne olmuşsa olmuş, şimdi dış devletlere karşı mafyaya karşı durmalıyız. Eğer, Süleyman Soylu gerçekten hata yapmışsa zaten Cumhurbaşkanı onu görevden alır."

'İNSAN ONLAR ADINA UTANIYOR'

AKP'ye oy vermemiş ama diğer sistem partilerine oy vermiş kimi işçilerin bu konuyu tiye alarak "Sizi gidi koyunlar, şimdi gördünüz mü?" diyerek çok kaba bir biçimde tartıştığını ifade ediyor metal işçisi bir kadın. "Neler yaptıklarının ben de farkındayım. İnsan onlar adına utanıyor. Bu salgın koşullarında canımızı dışımıza takıp çalışmamıza rağmen yoksulluştuk. Borç batağında yaşıyoruz. Ama bizi yönetenler bizi yönetmek için kirlenmemişler, kendi servetleri için bu kadar kirlenmişler" diyor. Aynı zamanda sendikacı bir fabrikada çalışan bu kadın, "Hangi partiye oy vermiş olursak olalım. Yan yana gelmeli, küçülen ekmeğimiz için birlikte ses çıkarmalıyız" diyor.

İŞSİZ OĞUL ÖZENİYOR, İŞÇİ ANNE ENDİŞELENIYOR

İki çocuğu olan bir başka işçi kadın ise; Peker meselesinin iki oğlunun özenerek izlemesi üzerine gündemine girdiğini anlatıyor: "Çok endişelendim. 'Böylesi birine özenilir mi?' diye kızdım. Büyük oğ-

Fotoğraflar: DHA

GÜNDELİK HAYATIN ÇIKMAZLARI, TARTIŞMAYI ZORLAŞTIRIYOR

İşyerlerinde 15 dakikalık molalarda konuşulan bu konu sonra yerini yine gündelik sorunlara bırakıyor. Akşam ne yemek yapacağım? Yarın annem doktora gidecek, çocuklarımı kime bırakacağım? 3 yıldır nişanlıyım, bir türlü para bulup evlenemiyorum, buzdolabının taksiti için bir yerlerden nasıl borç bulacağım? Gündelik derter hemen bu konu hakkındaki tartışmanın önüne geçiyor.

Devlet-mafya- sermaye düzenindeki kirli ilişkiler o kadar "derin" ki, haliyle evine eklemek götürmek için 12 saat çalışan işçiler bu sürekli değişen derin gündemi yeterince takip edemiyor. Çocuklarının üzerine kapıyı

kilitleyip çalışmak zorunda kalan işçi kadının bir an önce eve yetişme telaşı, mafya ve devlet arasında yaşananları yorumlayıp anlamaya çalışmaktan daha önemli görünüyor elbette ona.

Kendi taleplerinin etrafında örgütlü olmayan milyonlar; ortaya çıkan tartışmaları siyaset-devlet-mafya üçgeninin varlıklı kravatlılarının işi olarak görüyor. Bu üçgen onun gündelik yaşamına uzak, eli kolunun uzanamayacağı mesafede. Bu nedenle değişecek gücü olmadığını düşünüyor. En çok da kadın işçiler. Bu yüzden de harekete geçme ihtiyacı hissetmiyor. Evet, bu kirli yapı emekçilerin gündelik yaşamından uzak, parçalı ve karmaşık görünüyor ama onu değiştirecek güç ellerimizin altında. Yaşamı her gün yeniden ürettiğimiz ellerimizin altında. Sadece sömürenlerin yönettiği toplumun kirliliğini ancak üretkenlerin yönettiği bir toplumla ortadan kaldıracacağımızı kavramak ve kavratmak gerekiyor.

lum, 'Anne hiç kimsenin yapamadığını yapıyor. Bak yıllardır başımızdalar. Bu ülkede gençlerin hepsi çok umutsuz, okusak da bir şey değişmiyor' diyor. Oğlum bir buçuk yıldır işsiz. Ben onları yıllardır tek başıma büyüttüm, okuttum. Ne yazık ki iş dahi bulamıyorlar. Ama yine de bir mafya liderine özenmesinden çok korktum. Baştakiler de istifa mı edecek, seçime mi gidecek, Sedat Peker'i mi tutuklayacak... Ne yapacaklarsa yapsınlar bir an önce! Bu pislikler bitsin! Bunlar çocuklarımızın geleceğini heba etmesin."

Aslında bu yönetilme biçimiyle sadece gençlerin değil tüm emekçilerin geleceği heba oldu ve olmaya devam ediyor. İşçilerin böylesi uçlarda ve kendi sorunlarından bağımsız tartışmasının elbette çokça nedeni var. AKP iktidarının işçileri kutuplaştıran siyaseti, düzen içi muhalefet partilerinin sürekli olarak yukarıdan tartışmaları bir alternatif olmalarının önünde de engel oluşturuyor.

Onu bırak da 'Geçinemiyoruz'

Sema ÖZDAL
Ankara

Son haftalarda ülke gündemi ışık hızıyla değişiyor. Sedat Peker'in artık dizi sezonu haline gelen videoları, yaptığı açıklamalar, salgında normalleşme adımları, bir türlü hızlanmayan aşılama programı, zamlar ve daha ilk anda aklımıza gelmeyen çok şey. Gıda işçisi iki arkadaşıyla son haftalarda olanlar üzerine sohbet ediyoruz. Ve sosyal medyayı sallayan tüm bu gündemler için bir iki cümle edildikten sonra konu "Onu bırak da geçinemiyoruz"a geliyor.

Bir fırında sabah 5.30'da iş başı yapıp 14.30'da mesaiden çıkan Selma, günün kalanında çalışabileceği bir iş bakıyor. Biz sohbet ederken telefonu çalınca birinin tavsiyesi ile iş başvurusu yapabileceği yer olduğu haberini alıyor. Kahve fincanlarımızı kenara itip CV yazmaya başlıyoruz. Şu an çalıştığı fırından çıkmak için çok kez iş bakmış ama bir türlü cesaret edememiş. Bir önceki iş değişikliği zamanında üç hafta işsiz kaldığında o üç haftanın eksilerini aylarca toparlayamadığını anlatıyor. İki kredi kartını borçtan ötürü kapatamamaktan rahatsız, "Ya ben yeniden kredi çeksem o parayla bu borçları kapatam, en azından tek borcun taksiti olsa" diyor. Borcu borçla kapatmanın bir parça huzur vadeden bir fikir olduğu zamanlardayız.

Bankaların kredi başvurularına bakıyoruz birlikte. İki tanesini arıyoruz, sonuç olumsuz. Ödeyemediği

Fotoğraf: Pixabay

borçlar, onları kapatma umudunu yeşerten yeni kredinin engelleri oluyor. Sonra dönüyoruz ilk çözüm yoluna, öğleden sonra ek iş yapabileceği yerleri düşünüyoruz.

TAHİNLİ KADAR DEĞERİMİZ YOK

Bir başka fırın zincirinin çalışanı olan Duygu ise pandemi başladığından beri işsiz kalan eşinin pazaritesi gideceği iş görüşmesi için heyecanlı. "Bakıyoruz, öyle haberlerde falan gördük şu Sedat Peker'i. Ne büyük paralardan bahsediyorlar, insanın siniri bozuluyor" diyor. Böyle zamanlarda aklına geçen yıl iş arkadaşıyla yaptıkları sohbet gelirmiş, onu anlatıyor: "İkimiz de duruyorduk tezgahta, müşteri yoktu, tahinli çörekler de olmuş 7 lira. Arkadaş bana dönüp bak şu tahinli kadar değerimiz yok bizim he, bizim saatlik ücretimizle tahinli alamazsın demişti. Çok

gülmüştük o zaman ağlanacak halimize."

Çalıştığı fırın yıllardır "Battık, batıyoruz, durumlar kötü" deyip duruyor. Duygu "Aman bir batamadılar, hoş onların batmış hali bile bizi bir ömür yaşattır" diyor. Her gün etiketlerin değiştiğinden bahsediyor, müşterilerin artık çeşit ürün alamadığını, sadece ekmek satışının arttığını söylüyor.

Eşi pandemi döneminde sosyal destek yardımına başvurduğunda evde başka çalışan olduğu için para alamamış. "Başka çalışan dediği de benim. Ya benim aldığım asgari ücretle kira, fatura mı ödeyim, mutfak alışverişi mi yapayım? Zaten her şeyin fiyatı uçmuş. Yağdan bahsederken gram altından bahsediyoruz sanki. Eşim çalışırken teneke yağ almıştık fazla, iyi iyi değerli diyoruz, gülüyoruz."

ÇALIŞTIĞIMIZ BUNDAN KAT KAT FAZLASI EDER

Asgari ücret zammı geleli daha ne kadar oldu, zamlar eridi gitti. Pandemi döneminde her birimiz devlet politikalarıyla yalnızlığa itildik. Şu sıralar ülkenin her yerinde peşini bırakmamamız gereken binbir iş oluyor, duvarlardan tuğlalar çekiliyor, doğa öldürülüyor, savaş çığırtkanlığı yapıyor ama açıklıkla sınıranın cümlelerimizin sonu hep cüzdanımıza çıkıyor. Eee... doğal da bu. Son noktayı da Duygu koymuş olsun bu yazıya. "Asgari ücret en az 3 bin 500 olacak ki az rahat edelim. Artık tekrar zam mı istenir bilemem. Aslında bizim çalıştığımız, yorulduğumuz bundan kat kat fazlası eder de bunu bile çok görüyorlar. Biz yoruluyoruz, onlar yiyorlar."

Genç kadınların kafası karışık falan değil!

E. AVA
İstanbul Aydın Üniversitesi

GÜNDEMİ takip etmekte zorlandığımız bu dönemde pek iç açıcı meseleleri tartışamaz olduk. Artan kadın cinayetleri, şiddet, yoksulluk, baskı, intiharlar gündemimizi ve tartışmalarımızı yönlendiriyor. Son olarak mafya-devlet tartışmaları alevlensede bizim biraz daha farklı bir çerçeveye tartıştığımız AKP'nin geldiği nokta ve ülkenin geleceği oldu.

Biz genç kadınların hayatının pandemiyle birlikte daha zor ve daha ağır dönemlere girdiği açık. Bununla birlikte etrafımızda bizimle birlikte hareket eden, AKP'li olduğunu söyleyip şimdi iktidarı eleştiren kadınlarla konuşuyoruz. Bunlardan biri de Esmâ. Esmâ ilk yıllarında yoksullukla, yolsuzlukla, yasaklarla mücadele ederek yol alacağını söyleyen AKP'nin bugün hangi noktada olduğunu şu sözlerle değerlendiriyor: "Gün geçtikçe yoksullaşan bir ülkeye dönüştük. Bu yoksullaşmayı halkımız için ifade ediyorum elbette. Önceden AKP iktidarı adalet ve gelecek vadet-

tiği için destekliyordum. Şu an ne adalet var ne gelecek. Kadın cinayetleri almış başını giderken bu cinayetleri önlemek yerine zeminlerini oluşturan bir AKP ile karşı karşıyayız. 'Benim başörtüme karışmasınlar istediğim gibi yaşayayım' derken benden farklı kadınların kötü şartlarda yaşamasını istemiyordum. Okul bittikten sonra kendime hiçbir gelecek görmüyorum. Hayatımız ve gençliğimiz bu kurstan o kursa para saçarak geçiyor."

Esmâ'ya "Peki ne yapmalıyız?" sorusunu yönelttiğimde, "Bu işlerin partilerle çözülebileceğinden emin değilim"

diyor. AKP'de Dışişleri ve Ekonomi Bakanlığı yapmış olan Ali Babacan'ın kurduğu Deva Partisinden bahseden Esmâ, Deva Partisinin söyleminin AKP'nin kuruluş dönemindeki söylemleri ve savunduklarıyla örtüştüğünü söylüyor ancak tereddütünü de şu sözlerle dile getiriyor: "AKP'nin şimdi bizi getirdiği duruma bakın mesela. Bence Türkiye'de yaşayan herkesin yönetimde söz hakkı olması lazım."

Esmâ ile sohbetimize Kübra dahil oluyor: "Ailem AKP'yi destekliyordu. Babam AKP'nin ilk başlarda çizdiği ideoloji ve fikriden çok saptığını

vurguluyor. Daha önce işçileri ve halkı destekleyen AKP şimdi halkına, esnafına sırt çevirmiş ve iktidarını koruma peşinde. Umutsuzluk çok yaygınlaştı. Bu ülkeden gidelim fikri hemen hemen birçok gencin aklında."

Kübra'nın söyledikleri üzerinden ona cevap veren Başak devam ediyor: "Ailenle AKP'nin geçmişi hakkında hemfikir değilim. Hiçbir zaman AKP'yi halkçı bir konumda görmedim. O dönem ekonominin daha kötü olduğu bir dönemdeydik onun için patates ve kömür işe yarıyor gözüküyordu. Şimdi yine patates startejiyle devam eden bir AKP ile karşı karşıyayız. Ama bakın birçok çuvalı geri gitti."

Gençlerin özellikle de genç kadınların kafası öyle söylendiği gibi karışık değil. Yöntem ve kurtuluş yollarını tartıştığımız zaman eksik baktığımız noktaları tamamlayabiliyor, yeni bir dünya ve gelecek için atacağımız adımları konuşabiliyoruz. Tartışmalarımız sürdüğü bu süreçte emin olduğumuz bir nokta var ki o da bireysel olarak ve sadece oy kullanarak bir çözüm elde edemeyeceğimiz.

Görsel: Freepik

METAL FABRİKASINDA KADINLARIN YAŞAMI...

Çoğu üniversite mezunu, asgari ücretli, ek işe muhtaç...

Berivan BALKAY
Esenyurt-İstanbul

Yasemin Esenyurt'ta metal fabrikasında çalışan, kendi bölümünde genç işçilerin akıl danıştığı, hatırı sayılır bir işçi. Yani bölümünün "ablası". 15 yıl boyunca çocuklarına bakabilmek için çalışma hayatından uzak kalan, "Çalışsam da aldığım para kreş parasını karşılamayacaktı" diyen Yasemin için bugün koşullar daha farklı. Kararlarını kendisi verebilmek için çalışma hayatına geri dönmüş. "Aslında çocuklar büyüdü onun da etkisi var tabii ki ama asıl çalışma sebebim şu; hem SSK'mı tamamlayayım, hem de ekonomik özgürlüğüm olsun. İstedğim her şeye kendim karar verip alıyorum, bağımlı değilim yani. Önceden öyle değildi, eve bir bardak bile alacak olsam soruyordum eşime. Kadınlar çalışmadığında mecburi bir bağımlılığı oluyor."

HAFTA SONU İZİNİNDE EVLERE TEMİZLİĞE GİDENLER...

Yasemin daha önce de metal iş kolunda çalışmış ama şimdiki çalıştığı yerin çok daha ağır olduğunu söylüyor. Çalıştığı fabrikada ağırlıklı olarak kadınlar çalışıyor. Bize iş yerindeki kadınlara dair gözlemlerini anlatıyor. "İş yerindeki genç kadınların çoğu üniversite mezunu. Ama bir gör, canla başla çalışıyorlar işten atılmamak için. Neredeyse

'BİZİ KİMSE KURTARMAYACAK, BİZDEN BAŞKA'

SOHBETİMİZİN sonuna doğru Yasemin'e tüm bu anlattığı yaşam ve çalışma koşullarının değişip değişmeyeceğini, değişecekse nasıl değişeceğini soruyoruz; "Bizi kimse kurtarmayacak, bunu bilmek lazım. Bizim birlik olmamız lazım ki ne o arkadaş evindeki eşyayı satacak duruma gelsin, ne diğeri temizliğe gitsin, ne de açlıkla ölüm arasına sıkıştırılalım. Nasıl ki biz her gün saatlerce çalışıyorsak, patronu zengin ediyorsak, onu zengin etmeyi durdurmayı da bilmemiz lazım. Ben üretiyorum sonuçta, benim ellerimden çıkan emekle zenginleşiyor patronlar. Kadın erkek ayırmıyorum, omuz omuza olmamız lazım. Bu işin kadını erkeği de yok. Ama kadınlar olarak bizim birbirimize sahip çıkmamız lazım. Misal, bir kadına 10 saat değil de 8 saat çalıştığına daha üretken olabileceğini anlatmak, konuşmak lazım. Kendisine daha fazla zaman ayırabileceğini anlatmak lazım, pes etmeden. Eğer yan yana olursak haksızlığı hep birlikte durdurabiliriz. Kadınlar birlikte davranmaktan korkmamalı. Fabrikalarda en büyük sorun herkes birbirinin kuyusunu kazması, yahu bizim bir kuru maaşımızdan başka neyiz var? Yanımızdakinin de üç kuruş maaşına sahip çıkmamız lazım. Dayanışma içinde olmalıyız, birbirimizden utanmamalıyız. Yanımızda çalışan arkadaşımın cebinde parası yoksa bu benim de sorunum, çünkü bugün onda olmayan yarın bende olmayacak. Yan yana olmazsak nasıl üstesinden gelebiliriz?"

her denileni yapıyorlar, birbirlerinden farkı yok hepsi asgari ücret alıyor zaten."

Yasemin, daha da vahşileşen düzenin kadınlara yaşattığı ağır koşullara en çarpıcı yerinden dikkat çekiyor, "Pandemide eşleri işsiz kalınca kadınlar iş aramaya başladı. Çareyi arayan kadın oluyor. Mesela bizim orada çalıştığı halde, evde boncuk işi, parça işi alıp çalışan, temizliğe giden kadınlar var. Cumartesi, pazar tatil oluyorsa fabrikadan izin kağıtları olduğu için temizliğe gidiyorlar evlere. Soruyorum mesela ev işine giden bir arkadaşına, eşin de sen de çalışıyorsun, senin için çok ağır olmuyor mu dediğimde, 'Ne yapayım, evin kirası, faturalar elimizde harçlık kalmıyor. Eşimi de işten çıkardılar' diyor. Gerçi çok konuşmaya zamanımız da olmuyor, göz açtırmıyorlar. Serviste konuşabiliyoruz az çok. Bir kadın arkadaş var, pandemi başladığında karı koca işten çıkarılmışlar. 6 ay kadar işsiz kalmışlar. Evde para edecek, karınlarını doyurabilecek üç kuruş ellerine geçsin diye her şeylerini satmışlar. Bu fabrikada da bu şekilde yaşayan, yaşamak zorunda bırakılan bir sürü kadın var."

Yasemin'i en çok zorlayan şey çalışma saatlerinin uzunluğu "Önceden 8 saatlik, şimdi 10 saate döndürdüler. Zaman geçmiyor sanki. Tam dedik 8 saat çalışacağız, o da alındı elimizden."

FABRİKADAKİ KADINLARIN ÇOĞU ÜNİVERSİTE MEZUNU

Fabrikada çok sayıda üniversite mezunu genç kadın asgari ücrete çalışıyor, "Gençlerin umudu yok. Daha doğru düzgün bir iş bulabilse, kendi mesleğini yapabilse ya da devlette, kamuda olanak sağlansa böyle mi olur? Kimi anestezi uzmanı, kimi tıbbi mezunu, kimi öğretmen, kimi sağlık mezunu. Ama atanamıyorlar, iş de bulamıyorlar o yüzden girip bir fabrikada asgari ücrete çalışmak zorunda kalıyorlar."

Fabrikada su içip tuvalete gitmeyelim diye sebilleri uzaklaştırdılar

Merhaba Ekmek ve Gül okurları,
13 yaşında çalışmaya başladım. Evlenmeden önce aileme katkı olsun diye çalışıyordum. Şimdi yeni evliyim, eşim de çalışıyor, kiradayım, borçlarımız var, kredilerimiz var. Bizim gibi yaşamaya çalışan milyonlarca insan var bu ülkede. Asgari ücretle çalışıyorum ve asgari ücretle asgari düzeyde geçinmek bile mümkün değil artık. En son ne zaman kırmızı et aldığımı hatırlamıyorum mesela. Çocuk istiyorum ama geleceğimi göremediğim için sürekli erteliyorum. Erteliyorum ama bir yandan da yaşım geçiyor, yaşım geçtikçe anne olma ihtimalim düşüyor. Hele pandemi dönemini iyice sömürüye çevirdiler. Çalıştığım yerde çokça kadın var. Kimisi eşinden ayrı, çocuklarına bakabilmek için çalışıyor. Kimisi ablasıyla beraber iki aile üst üste yaşıyor, fazla masraf olmasın diye. Herkes üç kuruş daha fazla nasıl kazanırım da yarım kilo, bir kilo daha fazla yiyecek alabilirim diye düşünür halde. İlk işe başladığım zaman 8 saat çalışıyorduk, 2 çay molamız vardı. Şimdi tek çay molası var onda da eğer tuvalete gidersen çay alamıyorsun, çay alırsan tuvalete gidemiyorsun. Kadını, regl oluyoruz, haliyle tuvalete gitmemiz gerekiyor. Onda bile ağırmıza sızımıza rağmen dişimizi sık sık çalışıyor, tuvalete koştur koştur gidiyoruz. Sırf sık sık su içmeye gitmeyelim, tuvalete gitmeyelim diye sebilleri hepimizin uzağına koydular. Bunlar insanca koşullar mı, soruyorum şimdi? O kadar hızlı yemek yiyoruz ki, artık hazmedemiyor midem muhtemelen, sağlığımız bozuluyor. Ne için? Birileri daha çok para kazansın da ben de üç kuruş maaşı alabileyim diye. Sağlık sorunu olan bir arkadaşım var iş yerinde, sırf o günlük parası kesilmesin diye "gelmek zorundayım" deyip baygınlık geçirene kadar çalıştı. Bunlar reva mı? Bunların kendi kendine değişmesini beklersek daha çok bekleriz, bizim talep edip, bizim değiştirmemiz lazım. Yoksa onlar yine bildikleri gibi kendi politikalarını uygulayacaklar.

*Metal işçisi bir kadın
Esenyurt/İSTANBUL*

Fotoğraf: Unplash

Memleket bizim neden pes edelim?

**Hande KÖSE
Nursel OKTAY
Yenimahalle-Ankara**

Nurgül evlere temizliğe gidiyor, eşi de belediyede işçi. İki çocuğu olan Nurgül, üniversite sınavına hazırlanan büyük oğlunun maddi olumsuzluklardan kursa gidememiş, evde, kendi imkânları ile ders çalıştığını, küçük kızının da meslek lisesine gittiğini ama ikisinin de geleceklerinden endişeli olduğunu söylüyor. Nurgül, pandemiden önce haftada 3-4 gün evlere temizliğe gidiyormuş. Pandemi yüzünden evlerine gittiği insanlar hem hastalık korkusundan hem de geçim sıkıntısından artık çağırılmıyormuş onu: “Çoğunun işi gücü yok, bir de eve kadın almak istemiyorlar. Her şeye zam geldi, millet para vermek istemiyor ama kazandığım para bana elim ayağım oluyordu. Şu an aybaşı gelmeden para bitiyor. Eşim belediyede işçi ama onun kazandığı para yetmiyor. ‘Yapacak bir şey yok, idare edeceğiz’ diyor, ama geçinemiyoruz.”

‘Yağ 15 günde 75 lira olmuş, kaşar peynirini 39 liraya alıyorduk o da bir haftada 48 lira olmuş. Fiyatların bu kadar artması fırsatçılık.’

‘GARİBAN DİBİ GÖRDÜ KORONA HÜKÜMETE YARADI’

Pandeminin ilk zamanlarından sonra iki haftada bir gün gittiği bir evin kendisini dört ay sonra çağırıldığını belirten Nurgül, herkesin geçim derdi olduğunu söylüyor: “Gittiğim yerler trilyonluk insanlar değil ki onlar da para biriktirip çağırıyor. Ama artık veremiyorlar.”

“Haftada bir gün evine gittiğim aile bu hafta gelme, dedi.

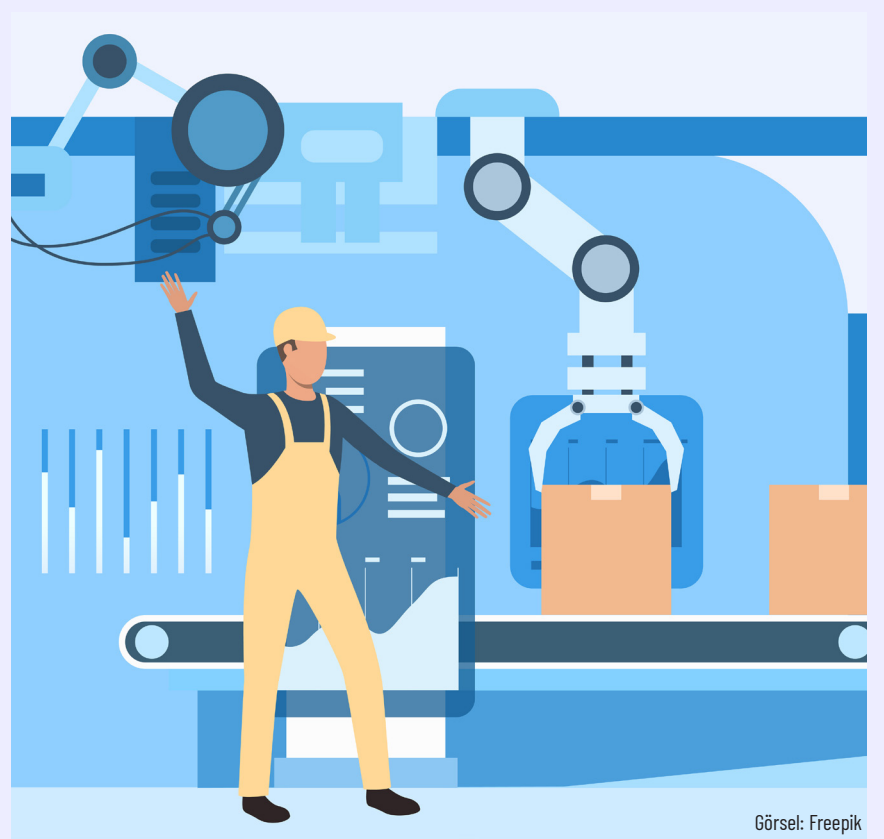
Çarşamba pazarına gidip çarşaf alacaktım. Gidemedim. Zaten pazar alışverişini korona başladığından beri unuttuk. Kilosu 5 liraya ıspanak alabildim sadece, onu da yanımdaki arkadaşım borç alarak aldım. Zamlara ne desen boş kalır. Herkesin geçimi zorlaştı. İşe gidemiyoruz, üstüne bir de eşimin maaşını yettiremiyoruz. Yağ 15 günde 75 lira olmuş, kaşar peynirini 39 liraya alıyorduk o da bir haftada

48 lira olmuş. Fiyatların bu kadar artması fırsatçılık. Hükümetin yaptığını yandaşları da yapıyor. Bi-

rileri birilerinin ceplerini dolduruyor. Gariban karantinada dibi gördü, korona hükümete yaradı.”

‘UMUT OLMADAN OLMAZ’

Tüm bunların çözümü için neler yapabiliriz diye konuşuyoruz. “Umut olmadan olmaz!” diyor. “Bazen umutsuzluğa kapıldığım oluyor ama eşim ‘umut olmadan yaşam olmaz. Memleket bizim, neden pes edelim? Bunlar ilk değildi, belki en kötüsüydü ama ilk değildi, son da olmayacak. Bunu böyle bırakmayacağız, biz göremesek de çocuklarımız görecek’ diyor. Kadının eli nereye değdiyse dokunduğu yer değişir, kadınlar olarak el birliğiyle değiştireceğiz, pes etmek yok. Bir kişi bir kişidir, ikna ede ede değiştireceğiz bu düzeni.”

Görsel: Freepik

Biz ölüyoruz, ENTES patronu zenginleşiyor

BEN, Ümraniye Dudullu Organize Sanayi Bölgesinde ENTES Elektrikte çalışan bir kadın işçiyim. Benim gibi üç vardiya sistemiyle çalışan tüm kadın işçilerin sosyal hayatı biterken, kadınlar psikolojik sorunlarla da baş başa kalıyorlar. Hatta yemek yapılmadı, çocukların bakımı eksik kaldı diye şiddete bile maruz kalıyorlar. Ben de iki kez tokat ve tekme yedim.

Çalışmak zorunda olan bir kadını, eşim de bunu çok iyi biliyor, çünkü kendisi işsiz. Aylardır iş bulamadı. Bir lokantada garsonluk yapıyordu. İşyeri paket servise dönünce ve yeterince iş yapamayınca işsiz kaldı. Tüm psikolojisi bozuldu. Sinirini benden ve çocuklarımdan çıkarıyor. Boşanma noktasına geldik. “Ne haliniz varsa görün” denilirse sonuç bu olur. İşsizlik sigortası yok, sosyal güvence yok, iş yok, devletten hiçbir destek yok.

BU AĞIR YÜKÜ BEDENLERİMİZ KALDIRMIYOR ARTIK

Fabrikada yaklaşık 350 işçi çalışıyor. Sürekli kâr eden bir fabrika ama bizim ücretlerimizde artış olmuyor, çalışma koşullarımızda, sosyal haklarımızda bir düzelme olmuyor. Asgari ücretle yaşamamak için örgütlü olmamız gerekiyor. Biz şim-

di bunun gayreti içindeyiz, epey yol aldık. Salgın hastalık yokmuş gibi iç içe dip dibe çalışıyoruz. Bindığımız servislerden, yemekhanede yemek yiyişimize kadar alınan ciddi bir önlem yok. Patron “Para gelsin yeter” diyor, biz ise işsiz kalmayalım diye ses çıkarmıyoruz, olan bize oluyor. İşçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri yok. Her şey göstermelik. Ek zam talep etmek kapıya konulmak anlamına geliyor. Salgınla mücadele uyduruk maskelerle, uyduruk dezenfektanlarla olmaz. 18 kişilik servislere aynı biçimde biniyor, bantlarda ve bölümlerde iç içe çalışıyoruz, ne tedbiri! Arkadaşlarımız ölümden döndü. İşsizlik sopsasını sallamak, kapıyı göstermek, en ufak bir itirazda tehditlere maruz kalmak şiddet, mobbing değil de nedir? Kadın işçiler olarak metal sektörünün bu ağır yükünü taşıyoruz. Bedenlerimiz kaldırmıyor artık. Çocuklarımızı göremiyor, evliliklerimiz sonlanıyor, yaşadığımız depresyon nedeniyle intiharın eşğine getirilmiş durumdayız. Tek bir işçi yok ki borcu olmasın, ıcralık olmasın. Biz çalışalım ENTES Elektrik patronu zengin olsun, bizim de yuvamız yıkılsın, çocuklarımıza yabancı kalalım. Böyle bir dünyayı reddediyoruz.

**Metal işçisi bir kadın
İSTANBUL**

Görsel: Freepik

'Uygun fiyatlı bez için market market dolaşıyor, indirim kovalıyoruz'

Zahide KİPER
Esenyalı -İstanbul

Geçtiğimiz yıl pandemi başladığında altı aylık hamile olan Fatoş; aylarca dışarı çıkamamış. "Alışverişi eş dost yaptı. Bebek bezi, belimizi büken birinci ihtiyacımız oldu. Pandemide özellikle bebek bakım ürünleri çok zamlandı. Belimizi büken bizim birinci ihtiyacımız bebek bezi oldu. Eşimin maaşı daha yeni 3 bin lira oldu. Kızım altı aylık olana kadar günlük on tane bez kullanıyordum, bazen az kullandığım da oldu, bu sefer de pişikten kurtaramadım. Şimdi 1 yaşında. Tasarruf yapmak için bezini özellikle gece hiç değiştirmiyorum, gündüz de kaka yapmadıysa saatlerce kalıyor. Markette indirim bulunca maaşı oraya yatırıyorum, zam gelir alamam

diye. Arada kardeşim sağ olsun bez parası gönderiyor. Arkadaşlarıma 'Hediye almayın bez alın' diyorum. Eşim marketleri

takip ediyor. Allah'tan emziriyorum, bir de mama almak zorunda kalsaydım bu maaşla ne yapardık? Komşum var, ondaki durum da aynı. Pandemide eşi işsiz kaldı, borçlar gırtlakta. Hiç olmazsa bebek bezindeki ve mamadaki vergi oranı düşürülsün ya da hiç alınmasın" diyor.

de düşünmüyorum. Artık maaşı boğazdan kısıp beze yatırır olduk tek kişinin maaşı yetmiyor. Ücretsiz kreş istiyoruz o da yok. Ben de çalışırdım bez parasını çıkartırdık. Bir çocuğun bez maliyeti nerdeyse bir maaşa denk geliyor."

Biri iki yaşında diğeri altı aylık iki çocuğu olan Zeliş de market market dolaşanlardan. "Telde indirimleri takip ediyoruz. Eşim uzun süre işsizdi, yeni iş buldu. Eşimin ailesi destek oluyor, eş dost kıyafet desteği vs. derken çocuklar büyüyor ama bu yaşadıklarımız iz bırakıyor üzerimizde" diyor.

Kadınların üzerindeki tahakkümün bu denli arttığı bir ülkede çocuk büyütme, onların geleceğini düşünürken çok yönlü bir baskılanmayı da yaşıyor bizlere. Bizler bunca zorluğa rağmen ister çocuğumuz olsun ister olmasın mücadelenin içinde olmaya devam ediyoruz. Üzerimizdeki baskıya karşı özgürlük istiyor ve bunun için daha fazla örgütlenmeye yöneliyoruz.

Görsel: Freepik

'CUMHURBAŞKANI 3 ÇOCUK DİYOR, BU ÇOCUKLAR NASIL BÜYÜR DÜŞÜNÜYOR'

Biri 5, diğeri 3 buçuk yaşında iki çocuğu olan Necla da çok fazla zorlanan annelerden. "Bez ve mama masrafları bizim ömrümüzü tüketti. Maddi ve manevi çöktüm. Şimdi ufak kızımı tuvalete alıştırmaya çalışıyorum ki biraz hafifleyelim. Kapı komşumla market market dolaşıyoruz. Onun da üç çocuğunun ikisi bezleniyor, eşi işsiz, masraflar boyu aşmış durumda. Cumhurbaşkanı üç çocuk demesini biliyor, ama bu çocuklar nasıl büyür diye

ESNAFIN HELALLİK İSTEYENLERE CEVABI:

'Helal olsun diyemeyecek kadar çok hak ihlal ettiniz'

Hatice KELLEÇİ
Tuzluca'yır Kadınları
Dayanışma Derneği

CUMHURBAŞKANI Erdoğan'ın helallik istediği esnaf arkadaşlarımıza bir dokunduk bin ah işittik. Esnaf Ayşegül hiçbir yardım alamadığını şöyle anlatıyor: "Nisan sonlarına doğru tam kapanma kararı çıkınca 'eyvah' dedi millet. Çünkü pandemi başladığından bu yana yapılması gereken yardım ve destek hiçbir zaman yapılmadı. Yasaklar beyin şalterlerini yakmaya yetiyor. Ne hakkından bahsediyor, ne verdiniz ki, neyin helallığı! Bizi görmediniz. Sanki 'Nasil sonlarını getiririz' der gibi kapat, aç oynattınız. Yanımızda olmadınız, destek vermediniz, elimizdeki malları almadınız. Evde çocuk ne yer, ne içer, ne giyer, nasıl ısınır, nasıl yaşar demediniz. Görüyorsun, biliyorsun, duyuyorsun Cumhurbaşkanı ama hiçbir şey yapmıyorsun. Helal et diyene hakkımız helal olsun demek bizim dini sorumluluğumuz ama sen bu sorumluluğumuzu bile yerine getiremeyecek kadar hak ihlal ettin. O yüzden etmiyoruz, edemiyoruz ve asla etmeyeceğiz."

'HELALLİĞİ YANDAŞLARINIZDAN İSTEYİN'

Sercan da hakkını helal etmeyenlerden: "Helallik istiyorsun benden Ey Cumhurbaşkanım, hakkımı helal etmeyeceğim hiçbir zaman. Helallik istemek yaptığının hatalı, yanlış olduğunu bilmek, bunu kabul etmektir. Fakat aynı hataları tekrarlamamaktır da. Af istiyorsun benden, affetmiyorum. Yanlış bir strateji, yanlış bir politikayla yürütülen bu pandemi sürecinden dolayı bir sürü aileye ölümler düştü. Evine ekmek götüremeyen, faturasını, kirasını ödeyemeyen insanlar intihar etti. Kendi çıkarlarınız için insanları sokaklara döküp seçim çalışmalarlarıyla virüsün yayılmasına neden olup, faturasını da halka acı ve kayıpla ödettiniz. Her alışverişte fiyatların arttığını görmekten, alım gücümüzün düşmesinden dolayı helal etmiyorum. Bir güzellik salonu işletmecisi olarak kuaför ve salonların virüsü yaydığı gibi bir izlenim oluşturmalarından dolayı, 2020'de 52 gün, 2021'de 21 gün kapatılıp bu arada kira, BAĞ-KUR, vergi, aidat ve faturaları olmayan bütçeyle ödemek zorunda bırakıldığım ve

Fotoğraf: Freepik

bu kapatmalar karşılığında destek adı altında 1000 liralık sadaka gibi gülünç bir rakam bizlere sunulduğu için helal etmiyorum. Sayın Cumhurbaşkanım, aç ve sefilliğe mahkûm ettiğiniz esnaflardan değil bu pandemi sürecini sayenizde fırsata çevirdiğiniz yandaşlarımızdan isteyin helallik... Hakkım haram zıkkım olsun size."

'BEKLİYORUZ Kİ DEVLETİMİZ BİZE YARDIM EDECEK'

"Ben bu memleketin bir yurttaşı ve esnafıyım. Yıllarca vergi, BAĞ-KUR ödeyen, işçi çalıştıran, SGK'sını yatıran, devletin bize yüklediği görevleri eksiksiz yerine getiren kölelerden diyelim!" diye söze başlıyor esnaf R.E. "Peki, iktidar bizlere nasıl yardımcı oldu? Pandemide

öncelikli kapanan bizleriz, cafe, restoran, kahvehane, güzellik merkezleri, hep beraber kapatıldık. Her sorumluluk hissedenden yurttaş gibi bizler de evlerimizde kaldık. Kapatma kararıyla hızlı tüketilmesi gereken malzemelerimiz, sonlara doğru da tarihi geçen malzemelerimiz çöp oldu. Bizler de bekliyoruz ki devletimiz bizlere sahip çıkacak! Nerede...?" Cumhurbaşkanı'nın "helallik" sözlerine ise cevabı şöyle: "4 ay 1000 lira kira yardımı aldık. Bunu da her esnaf aldı mı, bilmiyorum. Bizlere verilmeyen destek fabrika sahiplerine ya da yandaş şirketlere döndü. Yurt dışına gönderilen yardım yani maske ve dezenfektanlar esnaflara hiç gelmedi. İşte bunlar yüzünden helal etmiyorum hakkımı."

'Yaktığımız meşale diğer fabrikaları da aydınlatacak'

Dilan KARABATAK
Bursa

Bursa'nın Kestel ilçesi Barakfakih Organize Sanayii Bölgesinde (BOSAB) faaliyet yürüten Atılım Tekstil'de sendikalaştıkları için işten çıkarılan TEKSİF üyesi işçilerinin başlattığı direniş devam ediyor. Bursa Ekmek ve Gül grubu olarak ziyaret ettiğimiz grevde, işçilerden Serap direnişe giden süreci paylaştı bizlerle.

Atılım Tekstil 458 işçinin çalıştığı bir fabrika. Serap da o 458 işçiden biri. Greve kadar fabrikada bütün sorunların biriktiğini ve en son mücadele etmekten başka çarelerinin kalmadığını dile getiriyor. Serap, sendikalaşarak çözmek istedikleri sorunlarını sıralıyor. "Bizlere önce İş Kanunu gereği giyilmesi gerektiği söylenen ayakkabı zorunluluğunu getirdiler. Bu ayakkabılar yaklaşık bir buçuk kiloya yakın ve biz o ayakkabılarla fabrika içinde günlük 12 kilometre yürümek zorunda kaldık. Ben diyabet hastasıyım ve benim için ayak sağlığı çok önemli fakat bu uygulamayı zorunlu kılmaları bizim sağlığımızı düşündürmediklerini açıkça gösteriyor." diyor. Bu sözleri, fabrikalarda işçi sağlığı iş güvenliği için gerekli önlemlerin kadınların bedenleri ve işçilerin çalışma koşulları düşünülmeden sırf "yaptık oldu" diyebilmek için alınmasının işçileri başka sağlık sorunlarıyla ve ağır koşullarla karşı karşıya bıraktığının somut bir örneği. Fabrikadaki bir diğer sorun ise üretimin, üretim için gereken işçi sayısının neredeyse yarısı kadar işçiyi yaptırılması. "Uzun zamandır işçi alımı yapılmıyor, bunu dile getirdiğimizde 'Sabredin, her şey düzelecek' cevabıyla karşılaştık. 18-19 elemanın 90 makineyle ilgilenmesi sabır gerektiren bir durum değil. Üstelik ağır koşullarda çalışmamıza rağmen maaşlarımız iş yükümüze oranla çok düşüktü. Bunlar üzerine bir de yıllık izinlerimiz kaldırılmış, dondurulmuştu. Bütün bu sorunlarımızı dile getirsek de bizle kimse muhatap olmadı, ne ustalar ne de işveren vekilleri bizi dinlemedi."

'İZİN BELGESİ ALMA BAHANESİYLE E-DEVLET ŞİFRELERİMİZİ ALDILAR'

Fabrika yönetiminden bir karşılık alamayan 190 Atılım Tekstil işçisi sendikayla görüşerek çalışma bakanlığına tespit yazısı göndermiş. Bu başvuruyu yaptıktan sonra iş izin belgesi alma bahanesiyle işçilerin e-devlet şifrelerini alan fabrika yönetimi ise işçilerin sendikaya üye olduğunu tespit etmiş. Bunun üzerine sendikacı işçileri istifaya zorladıklarını dile getiren Serap bir arkadaşlarının da işçileri zorla sendikaya üye yapmak adına tutanak tutularak işten atıldığını söylüyor. Sendika çalışmasına devam edebilmek için bu duruma sessiz kaldıklarını dile getiren Serap, direnişe geçmelerini de şöyle anlatıyor: "Bu sürede ikinci kurban da ben oldum ve 7 Mayıs'ta beni de işten çıkardılar. Gereksiz işleme içinde 2 tane fotoğraf çekmiş olmam. Tabii tek dert-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Bursa'daki Atılım Tekstilde daha iyi koşullarda çalışmak için sendikalaşan 27 işçi işten atıldı. Direnişteki işçilerden Serap, 'Yaktığımız meşale diğer fabrikaları da aydınlatacak' diyor.

leri işçilere gözdağı vermek, fabrikadaki sendikal örgütlenmeyi durdurmak. 7 Mayıs'ta beni fabrikaya almayınca diğer arkadaşlarım da tepki olarak işbaşı yapmama kararı aldı. O an patron 'Kapıları kapatın kimseyi içeri almayın' dedi ve bize hakaret etti. Akabinde bana destek olan 25 arkadaşım da işten çıkartıldı."

'İŞÇİNİN SERMAYESİ GÜCÜDÜR'

7 Mayıs'tan bu yana direnişte olduklarını dile getiren Serap, "Bizler emeğimiz için bedel ödüyoruz ve bu bedelin bir karşılığının olacağını biliyoruz. Bu süre zarfında patronun 'İşyerini kapatırım, elemanları çıkartırım, benim canım sağ olsun, malım ölene kadar bana yeter' gibi söylemleri oldu. İşçinin sermayesi, gücüdür. Bizim gücümüz olmadan onun bu zenginliği olmayacaktır" diyerek mücadelelerine olan inançlarını dile getiriyor.

Fabrika içinde tehditlerin ve baskıların devam et-

tiğini dile getiren Serap "6 yıllık elemanı çıkardım, sizi de çıkarırım" diyerek işçileri tazminat hakları için istifaya zorladığını belirtiyor. Baskılara karşı "Hayatlarımız işveren vekillerinin iki dudağı arasında olmasın" diyen işçiler bu sömürü düzenine dur diyerek insanca çalışma koşullarında üretime devam etmek istediklerini söylüyor. Örgütlenmenin işçilerin bugününü ve geleceğini koruduğunu söyleyen Serap'ın şu sözleri hepimize direnç oluyor: "İşverenlerin ve işveren vekillerinin nasıl ki sendikası varsa bizlerin de sendikalaşma hakkı var. Daha iyi çalışma koşulları istediğimiz için bizlerin işine son veremezler. Bizler bu meşaleyi Atılım Tekstilde yaktık fakat bütün BOSAB işçilerine umut, cesaret ve güç vereceğiz. Bu umut insanca çalışma koşullarını getirecek bizlere. Daha fazla sömürülmeyecek, asgari ücret ya da biraz üstüne boyun eğmeyeceğiz. Bizleri köle olarak görmeyecekler, onların maaşlı köleleri olmayacağız."

Tekstil sektöründe görülen meslek hastalıklarına genel bir bakış

Özge AKKAYA
İş Güvenliği Uzmanı

Türkiye’de milyonlarca tekstil işçisi giyim, ev tekstili, temizlik hatta araba sanayide kullanılmak üzere üretim yapmak için gün ışığından önce yola koyuluyor. Sürekli ayakta durmak, bir çarkın dişlisiymişesine aynı hareketi tekrarlamak, örneğin dikiş makinası kullanırken sürekli pedala basmak, kimyasallarla çalışmak, tekstil tozunu solma gibi nedenlerle işçiler sağlıklı gittiği fabrikalarda sağlıklarını kaybediyorlar.

Tekstil sektörü çalışanlarında vardiyalı çalışmaya bağlı mide ülseri, uyku bozuklukları, hormonal düzensizlikler; boyahanelerde kullanılan kimyasallara bağlı egzama, astım, alerjik rinit; taşımaya, vibrasyona, tekrarlayıcı-zorlayıcı harekete bağlı kas-iskelet sistemi hastalıkları görülebilir. Ancak sektöre bağlı en çok karşılaştığımız gürültüye bağlı işitme kayıpları ve pamuk tozuna bağlı akciğer hastalıklarıdır.

GÜRÜLTÜYE BAĞLI KALICI İŞİTME KAYBI

SEKTÖRDE en çok gürültü üreten bölümler boyahaneler, iplik ve dokuma tezgahlarının olduğu işletmelerdir. Gürültüye bağlı kalıcı işitme kaybı 85 desibelin üzerindeki gürültüye aylar veya yıllar boyunca maruz kalınmasıyla oluşur. Gürültüye maruz kalınan süre ne kadar uzun ve sesin şiddeti ne kadar yüksekse işitme kaybı da o kadar çabuk yaşanır. İşitme kaybı başlangıçta ince seslerdeki kayıpla başlar ve gürültü kesilirse geri dönüşümlüdür. Ancak maruziyet uzarsa konuşma sesini de etkileyecek kalıcı işitme kaybı olur. İşyerinde gürültüyü azaltıcı önlemler alınarak ve daha sonra kişisel koruyucu uygun desibel azaltıcı kulaklık kullanılarak önenebilir.

MESLEKİ ASTIM

PAMUK tozuna bağlı akciğer hastalıkları ise bu tozların solunmasıyla oluşan mesleki astım ve bisinozisttir. Pamuk tozu organik bir tozdur. Vücutta depolanmaz. Solunumla akciğere alındığında alerjik bir etki yaparak bronşlarda spazma (kasılma) ve enflamasyona (iltihap) yol açar. Bu da solunum yollarını daraltarak akciğerdeki oksijen alışverişini engeller. Mesleki astım da diğer astım nöbetleri gibi tekrarlayıcıdır ve belirtileri benzerdir. Nöbetler arasında kişi kendini iyi hissedebilir. Nöbetlerde; nefes darlığı, kuru öksürük, hışıltılı-hırıltılı solunum, göğüste sıkışma-baskı hissi, solunum seslerinde azalma olur. Pamuk tozuna bağlı mesleki astım genellikle işe girdikten ilk iki sene içinde ortaya çıkar. Şikayetleri işyerinde artar, evde veya tatilde azalır. Teşhis ve takipte solunum fonksiyon testi (SFT) çok değerlidir. Daha önce akciğer hastalığı olan bir kişinin tozlu işlerde çalışması mevcut hastalığını ilerletebilir. Bu yüzden bu işçiler tozlu işlerde çalışmamalıdır. Korunmak için işyeri ortamı toz kontrolü, uygun havalandırma yapmalı gerektiğinde uygun toz maskeleri kullanılmalıdır.

PAZARTESİ HASTALIĞI: BİSİNOZİST

BİSİNOZİST de mesleki astım gibi pamuk tozunun solunmasıyla oluşan bir akciğer hastalığıdır. Pamuğun işlenmesi ile ilgili çırçır, harman hallaç, tarak gibi bölümlerde daha çok görülür. Astımda olduğu gibi pamuk tozunun alerjik etkilerine bağlı hava yollarının kasılması-daralması ve solunumun güçlenmesi bisinozistte de vardır. Belirtiler yine astımda olduğu gibidir. Ancak özellikle başlangıç dönemlerinde astıma göre çok daha hafif seyirlidir. Genellikle işe girdikten 5-6 sene sonra ortaya çıkar. Başlangıçta belirtiler tatil sonrası işe başladıktan sonra 3-4 saat sonra olur. O gün eve gidildiğinde şikayetleri geçer. Bunun için pazartesi hastalığı da denir. Hastalığın ilerlemesiyle birlikte haftanın diğer çalışma günlerinde de benzer şikayetler olur. Maruziyet sürer, hastalık daha da ilerlerse KOAH (Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı) gelişir. Bissinozise bağlı KOAH 10 yılda gelişir. KOAH ilerleyici ve kalıcı bir akciğer hastalığıdır. Çalışma günleri dışında da hastalık belirtileri vardır. Balgam çıkarma ile birlikte nefes darlığı yaşam faaliyetlerini sınırlandıracak kadar çok ilerlemiştir. Bisinozistin başlangıcında tozla temasın kesilmesiyle geri dönüşüm olur; iyileşir. Fakat KOAH geliştikten sonra artık kalıcıdır. Korunma için toz kontrolü, yeterli ve etkili havalandırma, işyeri toz ölçümleri, işe girişte ve periyodik olarak işyeri hekimi muayeneleri, periyodik olarak yapılacak SFT ölçümleri önemlidir.

AKCİĞERDE TOZ BİRİKMESİ: PNÖMOKONYOZ

AKCİĞERİN toz hastalıkları olarak bilinen pnömokonyozların kabul edilen son tanımlaması “Akciğerlerde inorganik tozların birikmesi ve buna karşı gelişen doku reaksiyonudur” şeklindedir. Bu başlık altında toplanan onlarca hastalık vardır: kömür işçisi pnömokonyozu, silikoz, asbestoz, siderozis... Bisinozist ile pnömokonyoz genellikle birbirine karıştırılır. Tekstil sektöründe daha sık karşılaşılan hastalık bisinozisttir. Pnomokonyoz 10-30 yılda gelişir. Burada bazı mevzuatsal tanımlar yapmak gerekebilir. Maruziyet süresi: zararlı etkenin maruziyetin başlamasıyla hastalık belirtilerinin ortaya çıkması arasında geçen en kısa süre olarak tanımlanır. Pnomokonyozda bu süre 3 yıldır. Yükümlülük süresi: zararlı mesleki etkenin sona ermesi ile hastalığın ortaya çıkması arasında geçen en uzun süredir. Pnomokonyozda bu süre 10 sene, gürültü için 6 aydır. SGK, YSK maruziyet süresini kısaltıp yükümlülük süresini uzatabilir. Meslek hastalıkları listesinde olmayan bir hastalığı meslek hastalığı olarak tanıyabilir.

Genç kadınlar kaygılı: Sözleşmeden vazgeçilemez!

Selinay UZUNTEL
İstanbul Üniversitesi

Sözleşme'nin yürürlükten kalkıyor olması genç kadınlar içindeki endişeyi arttırmakta; devlet eliyle meşrulaştırılmaya çalışılan şiddete, adaletsizliğe, eşitsizliğe ve geleceksizliğe karşı da biriken bir öfke var. Tablo ne kadar karanlık olursa olsun dayanışmanın ışık saçtığını, birlikteyken güçlü olduğumuzu hissedebiliyoruz.

'SORUNUN TESPİTİ ÇÖZÜMÜNÜ DE BERABERİNDE GETİRİR'

İstanbul Sözleşmesi'nin yürürlükten kaldırılıyor olmasına ilişkin duygu ve düşüncelerini konuşurken Zeynep, nice çabalarla kazanılan hakların gecenin bir saati yapılan bir tek adam açıklamasıyla bu kadar büyük bir darbe yemesini kanıksamakta zorlandığını ve Sözleşme'den vazgeçilemeyeceğini söylüyor: "Bütün insanlığı ilgilendiren bir sorunun tespiti, zoraki olarak çözümünü de beraberinde getirir. Kadın uyanmıştır. Evinin dışında bir hayat olduğunu, üremek, erkeğe huzurlu bir hayat sunmak ve erkeği 'tolere et-

mek' zorunda olmadığını, ölmek zorunda olmadığını görmüştür. Bu sebeptendir ki kadın bir daha susamaz."

Sema ise Hukuk Fakültesi öğrencileri olarak zaten derslerde anlatılanlar ile yaşananlar arasındaki derin çelişki içerisinde sıkışmış olduklarını, bunun yanında meslek örgütleri olan barolarda da cinsiyet eşitsizliğinin yok sayılmayacak durumda olmasının genç kadın hukukçularda tedirginlik yarattığını anlatıyor ve ekliyor: "Sözleşmenin kaldırılma usulü belki de derslerde öğretilenle yaşananlar arasındaki çelişkiyi en çok ortaya koyan konuydu ama bizler biliyoruz ki usulüne göre dahi olsa Sözleşme'nin kaldırılması asla kabul edilebilir değildir."

'DEVLET ŞİDDETİ ÖNLEMİYOR'

Deniz, "Öyle bir raddeye geldik ki ölüm resmen ensemizde dolaşiyor ve bu gerçekten de korkutucu" diyor. Birçok kadının şiddet gördüğünü ancak seslerini çıkaramadıklarını çünkü sığınacakları bir devletin olmadığını, devletin şiddeti önlemediğini ve faileri uzaklaştırmadığını ekliyor. Sözleşme'nin diken üstünde yaşayan kadınların,

LGBTİ bireylerin, çocukların bastırılmaya çalışılan sesi olduğunu, yürürlükten kalkmaması gerektiğini söylüyor.

Yaren ise kadına yönelik şiddeti önlemek ve buna karşı mücadele etmek için bir sözleşmeye ihtiyaç duyuyor olmayı çok üzücü buluyor. Bu gibi sorunlar yaşıyor olmamızın tamamen düzenin dinamikleri ile ilgili olduğunu, Sözleşme'nin de var olan bu yapısal sorun için bir temel çözüm arz etmese de şiddetin engellenmesi için ciddi bir dayanak noktası olduğunu anlatıyor. Yaren, "Hukuk ve demokrasinin olmadığı ülkemizde İstanbul Sözleşmesi kadınlar için hayat demektir. Tacizcinin, tecavüzcünün hukuk dışı yargılamalarla sokaklarda gezememesi demektir. Aksini iddia eden zihniyet yaşamı ve mücadeleyi değil hukuksuzluğu ve şiddeti savunuyor demektir" diyor.

Ceren ise yapılan bu hamleyi insan haklarına bir saldırı olarak değerlendiriyor: "Zaten yürürlükte olan bir Sözleşme'nin uygulanmaması korkunç sonuçlar doğururken bir de bu Sözleşme'nin kaldırılmasından doğacak sonuçları tahmin bile etmek istemiyorum."

Senanur, Sözleşme'nin yürürlükten kalkıyor olmasının sisteme olan güvensizliği de beraberinde getirdiğine, güvenin olmadığı yerde kişinin kendi özgürlüğünü de kısıtlayacağı için sokaklarda rahat hareket edemeyeceğine değiniyor. Ayrıca kampüslerin güvenilirliğinin de en az sokaklar kadar önemli olduğunu ve okulumuzda Cinsel Tacizi Önleme Komisyonu kurulmasının elzem olduğunu ifade ediyor.

Biz bu dünyaya yaşamaya geldik, dayak yemeye değil!

Bir resim çerçevesi kadar değerinin olmaması ne zormuş. Ben 26 yaşında hiç evlenmemiş bir kadını ve 5 Mayıs'ta babam ve bizden ayrı yaşayan abim tarafından darp edildim, hem de bir resim çerçevesi için.

Bahar temizliği yapıyordum. Babamın odasında asılı olan resim çerçevelerini aşağıya indirip sildim. Sonra bir kenara bıraktım. Bizim üst katta yaşayan yengem yanıma gelince kendisinden sildiğim çerçeveleri duvara asmasını istedim. Bir tanesinin çivisi olmadığından asamamış aradan bir saat geçtikten sonra babam bir tane çerçeveyi eksik görünce bana seslendi, "Nerede benim çerçevem?" Ben de bilmediğimi, hepsini silip odasına koyduğumu, yengemin astığını söyledim. O da "Gel bul, nereden getirirsen getir, ara bul" diye tutturdu. Ben çok yorgundum, üstelik sabah erken kalkıp işe gidecektim. "Yarın arasam olmaz mı?" dedim. Babam daha çok kızdı. Ben de neyse deyip gittim odasına, şöyle bir göz gezdirdim baktım ki dolabın üstünde. "Baba bak burada, gerek var mıydı bir çerçeve için bağırıp çağırmaya, hakaret etmeye, kalp kırmaya" dedim.

O ise "Niye bu çerçeve asılı değil" deyip elindeki demir bastonuyla bir tane vurdu. Bir tane daha vurdu. Ben de sinirlenip o çerçeveyi duvara atarak kırdım.

Babam bir daha vurdu. Bu sefer asılı olan çerçevelere uzandım ve hepsini kırdım, madem bir çerçeve için dayak yıyorum hiç yere. Al o zaman sana çerçeve, demek ki benim hiç değerim yokmuş.

KORUMA KARARI KARŞILIĞI TATLI İSTEYEN POLİS

Üst katta oturan yengemle abim sesimize geldiler. Baktılar ben de babam da artık pert olmuşuz. Babam bizden ayrı yaşayan, bizimle hiçbir alakası olmayan diğer abimi aradı ve benim kendisini dövdüğümü söyledi. Bu sefer o abim geldi. Direkt bana saldırdı ve ba-

bamın beni dövdüğü bastonla o da dövmeye başladı. Kendimi dışarıya nasıl attığımı, polisi nasıl aradığımı bilmiyorum. Hastaneden darp raporu aldıktan sonra ifadeye gittim. Görevli memur ifademı aldıktan sonra "Neyse ki ailevi sorundur, iki güne kalmaz barışsınız" dedi.

Babam için uzaklaştırma kararı istediğimde "İsterim uzaklaştırma ama ifade sonrasında artık bir tatlı ya da bir yemek sipariş verirsiniz" diyen memur sert baktığımı görünce şakaya vurduğunu söyledi. Ben haksız yere dayak yediğime mi yanayım, yoksa bu memurun bana rüşvetten bahsettiğine mi? Nerede kadınlar için adalet, nerde biz kadınlar için hak özgürlük! Oysa biz bu dünyaya yaşamaya geldik. Başka kadınlara kuma olmaya, küçük yaşta evlenmeye, babanla abinin siniri geldiğinde sinirini boşaltacak mazlumu olmaya gelmedik. Şikâyet ettiğimizde 3 ay bilemedin 6 ay kadın sığınma evinde kalıp, "Hadi git evine ailevi sorundur bir şey olmaz barışsınız" deyip köpek yavrusu gibi kapı önüne konulmak mı reva olan!

Cennet biz kadınların ayaklarının altındaysa peki biz niye erkeklerin ayakları altındayız? Ben dayak yemek için, yaşama hakkımı elimden almaları için gelmedim bu dünyaya. Ben bu dünyaya sevmek için, sevmek için, yaşamak için geldim.

İzmir'den bir kadın işçi

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Güneşli balkonlar hepimizin hakkı...

Neslihan KAR
İkitelli-İstanbul

Dünya'nın birçok yerinde ve Türkiye'de mülteciler hak ihlallerine maruz kalıyor. Eğitim, sağlığa erişim, kültür/ sosyal haklar, seyahat ve çalışma hakları yok sayılıyor. Ayrımcı tutumlarla karşı karşıya kalıyorlar.

İkitelli'de yaşayan Betül ve Bedriye de ayrımcılıklara maruz kalan mülteci kadınlardan...

ÇOCUKLARIN OKUL SERVİSLERİNİ AYIRDILAR

Bedriye 10 yıldır Türkiye'de yaşıyor: "Rahat bir günümüz yok. Komşusu, pazarcısı, otobüsteki... Çok hakaret ediyorlar. Sanki biz mi istedik savaşı? Benim Suriye'de iki dairem vardı. Orada rahat yaşıyorduk. En azından kirayı düşünmezdim. Burada yatıp kalkıp kirayı, faturaları düşünüyoruz. İş de yok. Salgında çok zor günler yaşadık. Benim çocuklarım 20 yaşının altındalar, çalışanlar işe gidemedi. Okuyanlar okula gidemedi. Bir de bu son yasakta izin belgesi çıkarttılar. Kayıt dışı çalışıyoruz, bize izin çıkmadı. Biz ne yapalım açıktan ölelim mi? Her şeyin üzerine pahalılık bizi mahvetti. Biz yetişkinler alıştık ama çocuklarımız alışamadı ayrımcılığa. Okulumuz yıkıldığı için mahallede başka bir okula servisle gidiyorlar çocuklar. Pandemi döneminde bizim çocuklarla Türkiyeli çocukların servislerini ayırdılar. Hastalık öncesi küçük çocuklar ayrı, büyük çocuklar ayrı serviste giderlerdi. En son okul açıldığında büyük küçük demeden Suriyeliler ayrı serviste, Türkiyeliler ayrı serviste okula gidiyorlardı. Hastalıkla bizim ne alakamız var? Biz mi getirdik hastalığı?"

Suriyeli çocuklara yardım geliyor Kızılay'dan. Her Suriyeli çocuk için defter, ka-

lem, çanta mont, ayakkabı. Beni Kızılay'dan aradılar. Ben okula gittim müdürün yanına 'Çocuklarıma bir şey var mı' diye sordum. Müdür 'Senin adına bir şey yok' dedi. Ama benim telefonuma mesaj geldi. Okul yönetimi istediklerine veriyor. İstemediklerini vermiyor. Kimi kime şikâyet edelim. Yeter artık başımıza gelenler..."

'ÇALIŞMAZSAK YAŞAYAMAYIZ'

Betül de çok zorluk yaşadığını söylüyor, "Mülteciyiz ama mülteci haklarına bile sahip değiliz. Hala tanıtım kimliği ile yaşıyoruz. Benim ablam vatandaşlığa başvuru yaptı. Bir yıldan fazla oldu hala uğraşılıyor. Bu ülkede çalışmazsak yaşayamayız. Benim eşim iş yerinde iş kazası geçirdi. 5 gün evde kaldı, maaşını kestiler. Eşim işe yarım saat geç kalsa bir ton fırça yiyor. Benim bir akrabam doğuma gitti, 'Siz Suriyeliler geldiniz ne var tavuk gibi zırt pırt doğuruyorsunuz' diyorlar. Bizim Suriyeliler içinde Arap olanlar daha çok hakarete maruz kalıyorlar. Dil bilmedikleri için daha çok zorluk yaşıyorlar. Çarşıda pazarda bize çok ağır laflar ediyorlar. Geçen sene pandemi başladığında hayatımız durdu. Günlük işlere gitti eşim 60 liraya. Nasıl yaşadık? Sürünerek..."

EŞİT VE HUZURLU BİR YAŞAM İSTİYORLAR

Aslında Betül ve Bedriye'nin anlattıkları bu memlekette yaşayan tüm emekçilerin sorunlarının ne kadar ortak olduğunu gösteriyor. Ancak ayrımcılık bu sorunlara karşı birlikte mücadeleye de ket vuruyor. Bedriye de Betül de eşit yaşam istiyor. Suriyeli oldukları için düşük ücret değil, hakkı olanı istiyor. Bodrum katlarında, eski duvarları çatlamış, depreme dayanıksız köhne evlerde değil temiz binaların güneş gören evlerinde oturmak istiyorlar, komşularına huzurla gidip gelmek, onlarla kahve içmek istiyorlar.

Fotoğraf: Evrensel

Evden atölyeye şiddet sarmalı

Yasemin ÖZDURMAZ
Tuzla-İstanbul

RUŞEN, 30 yaşında tekstil işçisi. İkinci kez yaptığı evliliği baskı ve şiddet altında 1 yıl sürdürmüş. İlk eşini genç yaşta kalp krizi sonucu kaybettiğini, sonrasında oğlunun düzenini bozmamak için kaynanasıyla yaşamaya devam ettiğini, tekstil atölyelerinde ve kısa bir süre kozmetik fabrikasında çalıştığını söylüyor. 3 yıl boyunca hem çevre baskısından hem de tacizden korunmak için alyansını parmağından çıkarmamış. "Çünkü insanlar boşanmış ya da dul olduğunu öğrendikleri zaman sana karşı tavırları değişiyor. Yüzlerce kadın bu durumu yaşıyor. Boşanmışsa yüzüğünü takmaya devam ediyor ya da rahatsız edilmemek için sürekli telefon numarasını değiştiriyor."

ŞİDDET DOLU BİR EVLİLİK...

Şu an boşanmak için uğraştığı ikinci eşiyle de iş görüşmesi için gittiği atölyede tanışıyor. "Oğlumla çok iyi anlaşıyordu, çocuğuma abilik yapacağımı düşündüm. Bunlar hep göz boyamak içinmiş." Evlendikten sonra her şeyin değiştiğini, sürekli tartıştıklarını, hem fiziksel hem de psikolojik şiddete uğradığını anlatıyor Ruşen. "Bir yıl boyunca ne çalışmaya ne de kimseyle arkadaşlık yapmama izin verdi. Sürekli beni telefonla arıyor ne yaptığımı soruyordu. Bir süre sonra kardeşle görüşmeme, ailemi ziyaret etmeme bile karışmaya başladı. Bir süre sonra da çocuğumu kıskanmaya, onunla görüşmemi sorun etmeye başladı. 'Ya ben ya oğlum' bile dedi. Oğluma zarar vermesinden korktum."

Bir akşam onları ziyarete gelen erkek kardeşine "Ben de seninle geleceğim" demiş ve her şeyi göze alarak o evden ayrılmış Ruşen.

Boşanma davası açtıktan sonra eski eşinin tehditleri sürmüş. "Belki ailem bana destek olmasaydı o cesareti bulamayacak ve hala şiddet görmeye devam ediyordum. Şimdilik ailemle yaşıyorum. Tekstil atölyesinde yevmiyeci olarak günlükü 190 liraya çalışıyorum. Hem çalışma koşulları hem de maaşı iyi olan bir iş bulduğumda bir ev tutup çocuğumu da yanıma almak istiyordum" diyor. Ruşen, "15 yaşından beri çalışıyorum. Bu sektörde 12-16 saatlik yoğun ve sürekli çalışıyorsun. Sürekli makinede öne doğru eğilerek çalışmaktan belimiz, boynumuz, sırtımız ağrıyor, aldığımız ücret ne yorgunluğumuza ne ağrılarımıza değer" diye anlatıyor koşullarını.

USTA ELİNDE KRONOMETRE İLE BAŞIMIZDA BEKLİYOR

Eskiden günlük ne kadar iş çıkardığınıza bakıyorlardı, şimdi usta elinde kronometre ile başında bekliyor. Örneğin "bir saatte 3 mal çıkardıysan 1 saat sonra 4 tane çıkaracaksın" diyor. Tuvalete gitmek bile sorun. İşin yoğunluğuna göre mola saatlerin kısalıyor. 15 dakikada ne kadar dinlenebilirsin ki?"

ATÖLYEDE USTA VE PATRON ŞİDDETİ...

Bu zorlu çalışma koşullarında işçilerin bir de usta ve patronların, hakaretlerine hatta şiddetine maruz kaldığını anlatıyor Ruşen, "Önceden çalıştığım bir atölyede mülteci bir çocuk ortacı olarak çalışıyordum. Çocuğa ya hakaret ediyorlardı ya da vuruyorlardı." Son çalıştığı atölyede de ustanın işi yetiştiremediğini öne sürerek makineci bir kadın arkadaşına, makas ve bobin fırlattığını anlatıyor. "İş yetiştiriyor diye bir insana bu yapılır mı? Soruyorum biz çalışmazsak üretmezsek onlar nasıl kazanabilir?"

Görsel: Freepik

Muzaffer

Resim: Paul Gauguin/Wikimedia Commons

Meltem TEKER

Merhaba kadınlar,

Günlük telaşlarımıza küçük bir ara verip buluştuğumuz, her sayfasında birbirimizi bulduğumuz, her satırına umudu, direnci ördüğümüz Ekmek ve Gül'e hepimiz hoş geldik. Biz kadınlar için gerçekten fırtınalı günler birbirini kovalarken, bir yanda "Bugün sofraya ne koyacağım" telaşı; bir yanda medya dünyasının dayattıklarıyla ne çok yorulduk, kafamız nasıl da karıştı öyle değil mi? Sofra demişken, az sonra tanışacağınız "Muzaffer'in Ocak Başısı"nda buluşup onun hayatına yolculuk etmeye ne dersiniz?

Oy verdiği muhalif bir partinin barajı aştığı gün, evinin önünde kurduğu mangalla tüm mahalleye ziyafet verirken tanıştım onunla. İlk bakışta az konuşan, göz teması kurmayan bu kadının, saatler ilerledikçe, kalabalığın içinden seçilen heybetli vücut dilinin anlatıkları, hafızamda derin bir izle durur. Gün boyunca, çoluk çocuk demeden tüm gelenlere aynı emeği vermesi, keskin bakışları, kendine özgü "kitabın ortasından" konuşmaları, etrafındaki herkeste ilginç bir saygı ve sadakat duygusu uyandırmaktaydı.

Beş çocuklu bir ailenin en küçüğü olarak dünyaya gelir Muzaffer. Daha üç yaşına gelmeden kaybettiği babası verir ona bu ismi. "Okumuş yazmış, başarılı bir insan olsun" der adını ko-

yarken. İlk dört çocuk peş peşe evlenince, Muzaffer'in, 55 yaşındaki dul annesiyle sığınacak kapı arama macerası başlar. İlkokulu küçük ağabeyinin yanında okur. Gözü, daha yüksek okullara gider. Ancak yaşadıkları köyün koşulları karşısında, küçük kızın okuma arzusu, boğazında düğüm olmaktan öteye gidemez. Henüz on bir yaşındayken, köy yerinde laf gelir, söz olur diye; değil okula gitmek, arkadaşlarıyla oyun oynamak bile onun için lüks olarak görülmeye başlanır. Bir gün evde annesini göremeyen küçük Muzaffer, hayatının başka yollara savrulacağını hisseder ve suskunluğu da böyle başlar. Birkaç gün sonra eve gelen annesi, elinden tutup "Dayınlara gidiyoruz" diyerek hiç bilmediği bir köye götürür onu. Evdekileri tanımadığını, geri gitmek istediğini söylese de faydası olmaz. Artık annesi bu yabancı evin yeni gelini olmuştur bile. "Annem kaynanayken yeniden gelin oldu" diyor Muzaffer. Oturduğu yerde sağa sola dönerek, koyu sıcak bir çay istiyor gençlerden. Bakışları şalvarına takılıyor sonra. Sert darbelerle silkelerken şalvarını, ev halkını sıralıyor tek tek. "Annem, kaynanası, kaynatası, eltişi, kayın biraderi, çocukları ve kocası..." Sıra kendine gelince sesi değişiyor aniden. "Ben o evde neydim bilmiyordum."

KISA SÜREN MUTLULUK

Muzaffer'e, üvey babası ne derse onu yapmasını söylerler. Hayvanlara çobanlık yapar, bahçeye çapa... Evde dayak yemediği hiç kimse kalmaz. Kendi değımiyle, "işkencenin her tür-

lüsünü" görür. Daha on bir yaşında, çaresizlik kışkacında, karın tokluğuna ayakta kalma mücadelesi verirken; 45 yaşında engelli bir adamla evlenmesi için zorlanır. Durumu fark eden komşu kadınlar, Muzaffer'in ablasına haber ulaştırınca, çok geçmeden, kız kardeşinin imdadına yetişen abla, "Üzüm bağında üç gün çalışacağız" diyerek Muzaffer'i yanına almaya ev halkını ikna eder. Heyecanla yola çıkan küçük kız, acının, sevincin, yorgunluğun verdiği sarhoşlukla, ablasının kollarında derin bir uykuya dalar. Uyandığında saçlarındaki bitleri temizlemek ise tam bir haftalarını alır. Ablasının evinde de ekonomik zorluklar vardır. Buna rağmen ablasının sevgisine, sahiplenmesine sığınan Muzaffer, hayata daha umutlu ve ısrarlı tutunmaya başlar. Hatta kendisine alınan ilk elbisenin mutluluğunu bile yaşar. Ancak, yalnızca bir hafta sürer bu mutluluk. Üvey babasının, eve geri gelmesi için annesine yaptığı işkence ve baskının haberi ulaşır Muzaffer'e. İş, köyün ortasında yeni kıyafetlerinin sırtından çekilip alınmasına kadar varır.

Muzaffer, içini çekerek çayından bir yudum alıp, söze devam ediyor: "Bu olaylar evlilikle bitti. Bir gece ansızın beni götürdüler. Orada tanımadığım insanlar vardı. Hiç tanımadığım birine 'Bu senin kocan' dediler. 3 ay geçmeden, hamilesin, karındaki senin beben dediler. Peki evlilik neydi? Gittiğim evin, annemin götürdüğü evden ne farkı vardı? Dünyada başka ne tat vardı?

Kendi emeğini ekonomik özgürlüğüne dönüştürmeyi başarır. Artık minnetsiz, başı dik, varlığını her ortamda haktan adaletten yana hissettiren direngen bir kadın olmuştur. İyi ki tanıdığımız seni Muzaffer...

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Ben hiç bilemedim Meltem Hocam."

ÖNCE KIZINA SONRA HAYATA SIKI SIKI SARILMAK...

Muzaffer 14 yaşında anne olur. Erkek şiddetine yabancı olmasa da aldatılma acısıyla tanışmak ona çok zor gelir. Gururuyla verdiği ağır bir sınavın ortasındadır artık. Küçük kızını alır, tren istasyonunun yolunu tutar. Bebeğini hayvan otlatıldığı yere yatırır önce. Sonra geçer rayların üzerine. Boylu boyuna uzanır, kapatır gözerini. Başlar beklemeye. Acı bir siren sesi gelecek, tüm acılarını kesip gidecektir. Ancak çok daha cılız, masum bir ses duyulur. Muzaffer'in bebeğinin inlemesidir bu. Bir an kızını kendi yerinde düşünür Muzaffer. O da bir kadın olduğunda, ben gibi olursa? Ona kim sahip çıkacak? Bütün gücünü toplayıp kalkar, önce kızına, sonra hayata sıkı sıkı sarılır. Üç çocuğu daha olur. Onlara daha iyi bir hayat sunmanın azmiyle yaşar. Köyden ayrılıp büyük şehre gelir. Elektriği suyu olmayan emekçi semtlerden birinde mütevazı bir yuvası olur. Kendi emeğini ekonomik özgürlüğüne dönüştürmeyi başarır. Artık minnetsiz, başı dik, varlığını her ortamda haktan adaletten yana hissettiren direngen bir kadın olmuştur. İyi ki tanıdığımız canımız Muzaffer...

Dünya yerinden oynar, tarihi kadınlar yazsa...

İstanbullu Amazonlar okura tuzaklar kuran, yanıltan, şaşırtan bir roman. Şebnem İşigüzel 'okurunu içine iteceği derin bir kuyu, bir harikalar tüneli kazmaya çalışmış' ve bunu da tam olarak başarmış.

Görsel: İstanbullu Amazonlar kitap kapağı

Sevil ARACI

Sule Çet 28 Mayıs 2018 günü, çok katlı bir plazadan atılarak öldürülmüştü. Şule'nin ölümüne ilişkin gazeteler "İki erkekle lüks plazaya girdi sonra..." gibi başlıklar attılar. Ancak Şule'nin ölümüne şüphe ile yaklaşan arkadaşları vardı. Onlar, Ekmek ve Gül'e "Şule'nin ölümü intihar değil cinayet" diyen bir mektup yazdılar. ODTÜ Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Topluluğundan kadınlara ulaşan Şule'nin arkadaşları, Şule'yi suçlayan başlıklar karşısında cinayet şüphelerini dile getirebilmek, soruşturmanın genişletilmesini sağlayabilmek için dört bir koldan çalışıyordu. Dava açıldı, duruşmaları ülkenin dört bir yanından kadınlar takip etti. Tüm bu çabaların sonucunda Şule Çet cinayeti aydınlatılabildi ve katilleri ağır şekilde cezalandırıldılar. İşte burada, intihar olarak kayıtlara geçmesi kuvvetle muhtemel bir cinayetin peşini bırakmayan kadınlar kendi tarihlerini yazdılar.

Nisan ayında yayımlanan Şebnem İşigüzel'in son romanı İstanbullu Amazonlar 1809 da "Öldürülen kadınlara, geride kalan hak savunucusu kız kardeşlere, Şule Çet ve arkadaşlarına" ithaf edilmiş, erkekler tarafından yazılan tarihi alt üst etme niyeti ile yola çıkmış, kadınların kendi tarihini yazdığı bir roman. Şebnem İşigüzel'in muhteşem kurgusu ile insanı acaba'larda bırakan, bittiğinde ne kadar gerçek ola ki diye araştırmaya da sevk eden bir roman aynı zamanda.

Meşhur Afrika atasözü vardır ya, "Aslanlar kendi tarihlerini yazmadıkça, avcılarının kahramanlık hikâyelerini dinlemek zorundayız" diye. İşte Şebnem İşigüzel de hep erkeklerin yazdığı tarihi biraz da kadınların kaleminden anlatmak istemiş.

ESMA SULTAN'IN 171 GÜNLÜK TAHT SERÜVENİ

Şebnem İşigüzel'in hikayesini anlattığı Esmâ Sultan, I. Abdülhamit ile Ayşe Sineperver Sultan'ın kızı. Yeniçeri ayaklanmasında padişah olacak erkek bulunamayınca Yeniçeriler tarafından onun adı dillendiriliyor, ama kadınlar hükmetmeye layık görülmediği için tahta çıkmıyor. Bu romanda, Şebnem İşigüzel, Esmâ Sultan tahta çıksaydı ne olurdu sorusunun cevabını arıyor.

Romanda Esmâ Sultan kuzenleri Hatice Sultan ve Beyhan Sultan ile beraber, bir ekip olarak tasavvur edilmiş. Kadınlar arasındaki kız kardeşlik vurgusu en çok bu üçlü ilişkinin içinde var. Her türlü musibete karşı birlikte direnen bu kadınlar daima birbirlerini koruyup kolluyorlar.

Bu üçlü, görevden alınan Sadrazam Abaza Ragıp Paşa'nın haremî ve hizmetkârlarına Yeniçeriler tarafından işkence edildiğini, sokaklarda elleri bağlı gezdirildiklerini duyunca kafilenin önünü kesip Yeniçerilere hadlerini bildiriyor. Tarantino filmlerinden fırlamış bir sahneye benzeyen bu olay neticesinde kendilerine İstanbullu Amazonlar lakabı yakıştırılıyor.

Esmâ Sultan 17 Kasım 1808'den 5 Mayıs 1809'a kadar, bir kış, 171 gün tahta kalıyor. Bu süre içerisinde kadınlar için özgürlüğe doğru adımlar atılmasını sağlıyor.

OKURUNU İÇİNE İTECEĞİ DERİN BİR KUYU

Romanda kadın mücadelesi tarihinde mihenk taşı olabilecek eylemlere de yer verilmiş. 13 Mayıs 1808'de saray önünde toplanan kadınların tıpkı Las Tesis örneğinde olduğu gibi hep bir ağızdan kafiyeli sözlerle ve ritim tutarak gerçek-

leştiirdikleri protesto eylemi bunlardan bir tanesi.

Latin Alfabesinin Osmanlı'da ilk kez Hatice Sultan tarafından kullanıldığını da yine romandan öğreniyoruz.

Kocalarını öldüren kadınlar ile ilgili bölüm ise hayli ilginç:

"Erkeklerin şiddetinden bıkan kadınlar kocalarının kahvesine, çorbasına zehir koyup öldürür sonra da "Kendi eli ile yedi içti" diye ceza almaz olmuşlardı.

İlkin Adana, Kastamonu, Trabzon, Ankara, Silistre, Muş, Bosna, Tuna Vilayetlerinde görülen zehirleme vakaları payitahtta da baş gösterince zehir satışı kadınlara yapılmaz olmuştur. Kadınların yanlarında kocaları olmadan zehir almaları yasaklanmıştı. Ancak evdeki haşerat-lardan kurtulmak için zehir elzemdi. Sıçanotu yani arsenik ve aksülümen gibi zehirler her eve lazımdı. Koca her eve lazımdı değil ama!"**

Esmâ Sultan bu kadınlar arasından bazılarının suçlu bulunmak istenmesine de izin vermemiş, "Zira bu kadınların ek-sik uzuvları, ruhsal ve bedensel arızaları, evlilik hayatında gördükleri işkencelerin kanıtıymış."***

"Müneccimbaşı her bebekte haremî kapısında beklerdi. Eğer bebek erkek ise hemen yıldız haritasına bakılır, kehanette

bulunulurdu. Bebeğin kız olduğu öğrenildiğinde bunu yapmak gereksiz görülürdü. Zira kızların tahta çıkma olasılığı yoktu. Ancak o gece müneccimbaşı yıldızlarına bakılacak kadar başka bir kadın sultanın dünyaya geldiğini biliyordu." (Arka kapaktan) İletişim Yayınları, Mayıs 2021 129 sayfa

Ne kadar tanıdık değil mi? 200 yıl sonra halen kadınların evlilik içerisinde eziyet gördüğünü ve kimilerinin kurtulmak için katil olmak zorunda kaldığını bilmek ise ne acı... Şebnem İşigüzel bu durumu "Adalet olmadığı sürece İstanbullu Amazonlar 1809'la aramızdaki iki yüz yıllık mesafe yok oluyor aslında. Tarihe bugün-den bakmadım dolayısıyla. Bugünü tarih üzerinden yazdım. Romanın konu ettiği kadın, siyaset, özgürlükler değişmedi, aksine hortladı"**** şeklinde değerlendiriyor.

Şebnem İşigüzel romanının kahramanı Esmâ Sultan için "Hakkı olduğunu düşünmüyordu. İsyancıları yönetecek gücü ve becerisi vardı ama taht onun hakkı değil, kavuğunu başında zor taşıyan, kaftanının eteğine basıp düşen aptal kardeşini. Çünkü Esmâ kadındı. Bugün de pek çok kadın yeteneklerine ve zekâsına rağmen geride durmayı tercih ediyor. Bir tür öğrenilmiş çaresizlik. Daha çok bunu anlatmak istedim. Gücünün farkında olmak değil bu üstelik. Daha iyi, daha güçlü, daha akıllı olduğunu bile kabul etmek zorunda bırakılmak. Bir tür boyun eğmeye mecburiyet. Bunun kanık-sanması daha acı"***** diyor bir söyleşisinde.

İstanbullu Amazonlar okura tuzaklar kuran, yanıltan, şaşırtan bir roman. Şebnem İşigüzel "okurunu içine iteceği derin bir kuyu, bir harikalar tüneli kazmaya çalışmış"***** ve bunu da tam olarak başarmış. Bir solukta okuyacağımız roman size yeni kapılar aralayıp tarihe yeniden bakmanızı sağlayacak.

*İstanbullu Amazonlar 1809 - 66. sayfa

**İstanbullu Amazonlar 1809 - 67. sayfa

***<https://t24.com.tr/k24/yazi/sebnem-isiguzel-tarihe-bugunden-bakmadim-bugunu-tarih-uzerinden-yazdim,3202>

****<https://t24.com.tr/k24/yazi/sebnem-isiguzel-tarihe-bugunden-bakmadim-bugunu-tarih-uzerinden-yazdim,3202>

*****<https://www.youtube.com/watch?v=Y0xIQKdxZoA> Kadın Farkı - Artı TV

Ekmeği kazanmak zor ama ekmeği yapmak da zor

İrem BAYRAKTAR
Ezgi ERGİN
Şişli-İstanbul

Sişli'nin Kurtuluş semti, fırınları ve pastaneleriyle meşhurdur. Mis kokulu ekmekler, pastalar, tuzlu tatlı kurabiyeleri vardır Kurtuluş fırınlarının. İşte böyle bir fırına ekme almak için girdiğimiz bir gün fırında sadece kadınların çalışması dikkatimizi çekti. Ayaküstü sohbet ederken, tüm çalışanların kadın olmasından gurur duymaları sevindirmişti bizi. Ayaküstü sohbet uzun bir sohbete evrildi.

Fırının sahibi Havva. 10 yıl önce eşiyile birlikte devralmışlar burayı. Eşinin işleri bozulunca "Ne yapabiliriz?" diye düşünürken çıkmış burası karşılına. "İlk başta ben yoktum" diyor ve devam ediyor: "Eşim uğraşıyordu aslında, ama bir süre sonra sızlanmaya, 'Çok zor iş, belim çok ağrıyor' demeye başlayınca gelip bir bakayım dedim. Geliş o geliş, bir daha da çıkamadım. Fırıncıların bir tabiri vardır, 'Una bulaşınca çıkamazsın' diye, gerçek-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

ten de öyle oldu. Geldiğimde her şey birbirine girmişti, ilk başta çok zor oldu benim için ama burası olmazsa nasıl geçinecektik. Bir şekilde yapmamız lazımdı. Her gün kilolarca kurabiye yaptım müşteriyi geri kazanalım diye. Ekmeği kazanmak zor, ama ekmeği yapmak da zor." Kekinden, tatlısına, tuzlusuna, ekmeğine her gün bir sürü ürün çıkardıklarını söyleyen Havva, "Hiçbirinin makinesi yok, hepsiyle tek tek uğraşyoruz" diye de ekliyor. "Erkeklerle çalışması daha zor" diyor Havva,

"Çok agresif, sinirli oluyorlar, kadınlarla birbirimizi daha iyi anlıyoruz. Hayatlarımız ortak çünkü, konuşarak birbirimizi dinleyerek anlayarak anlaşıyoruz."

'ERKEK DEDIĞİN NEDİR Kİ BİZİM ÖNÜMÜZDE DURSUN'

İki çocuğu var Havva'nın, fırını devraldıklarında daha küçüklermiş, "Burayla birlikte büyüdüler" diyor. Erkeklerin çocuk bakımını bir sorumluluk olarak görmediğini ancak yardım etmekle kaldığını dile getiriyor. Hav-

va'nın hayali avukat olmakten, liseden sonra okuyamamış. "Ağabeylerimden bana sıra gelmedi" diyor. Fırından önce hiç çalışmadığını ama dikiş, nakış, dil, bilgisayar, mefruşat gibi kurslara gittiğini söyleyen Havva, gittiği kursların kendini geliştirmesinde çok etkili olduğunu dile getiriyor. "Şimdi ne yapıyorsam oralar sayesinde. Aslında hayatlarımız kendi ellerimizde. Bizi bizden başka kimse kurtarmaz, kadınların hayatı önünde hep baba, ağabey duruyor engel oluyorlar. Erkek dediğin nedir ki bizim önümüzde dursun, biz de insanız onlar da insan! Belki fizik olarak daha güçlüler onu da hallediyoruz işte sporla. Kadınlar hem evde çalışıyor hem işte, erkeklerin neyi var, bir iş hayatları... Kadınlar hep mücadele içinde çünkü daha güçlüler birçok açıdan, hep birileri için kendi hayatlarımızdan fedakârlık yapıyoruz" diyor.

Sohbetimizi bitirirken Havva gülüyor, "Bana eskileri hatırlattınız" diye. Elinin emeği elmalı kurabiyeleri yiyip ayrılıyor fırından, daha çok anlatacak hikayeleri var ama, arada uğrayıp sohbet etmek için sözleşiyoruz tekrardan.

Terzi Filiz'in sıkıldığı dişin ahı

İzmir Ekmek ve Gül

PANDEMİDE iş yapamaz hale gelen meslek dallarından biri de terzilik... Filiz de 30 yıldır İzmir'de terzilik yapan bir kadın esnaf. Salgınla birlikte iyice derinleşen ekonomik kriz yüzünden müşterisini güler yüzle karşılayamaz olmuş; "Şu pantolonun paçasını hemen bi daraltırseniz, bekleyip alsam olur mu?" diyen müşterisine belki de "Bırakıp sonra alsan n'olur ki" demek isterken müşteri kaybetmek uğruna dişlerinin arasından "Olur tabii" diyor.

Pandemi döneminde borç batağına batan esnaflardan biri olan

Filiz'in lise sonda okuyan bir oğlu var, sınava hazırlanıyor. Ama pandemide "ıcat olan" uzaktan eğitim mağdurlarından o da.

Esnafa verilen destekten yararlanıp yararlanmadığını sorunca "1 buçuk senelik zararın karşılığında 2 bin lira aldık, bu benim sadece 2 aylık kiram" diyor, "Dükkan giderleri, çocuğun dershanesi neye yetecek?"

'TAM KAPANMA OLSAYDI DA DESTEK VERMESELERDİ'

Filiz'in eşi erkek berberi. "Pandemi onun işini de çok kötü vurdu" diyor. Salgının iyi yö-

netilemediğini düşünen Filiz, "1 ay tam gerçek kapanma olsaydı da hiç destek filan vermeselelerdi razıydık, bu şekilde seneye de bitmez bu pandemi. Hem biz batıyoruz ama asıl bir sürü insan ölüyor" diyor.

"Baştakiler yönetemeyince, insanlar da önemsemiyor" diyerek devam ediyor Filiz,

"Midemizle düşünüp, midemizle hisseder olduk. Aç kalma korkusundan insanlar çalışıyor, çarşının çay ocağını işleten kadın belirtiler olduğu halde çay dağıtmaya devam etmiş. 5 günde kim bilir kaç kişiyle temas etti. Bugün açmadı çay ocağını. Değerlerimizi, vicdanımızı, insanlığımızı yitirmeye başladık kaygılarımız yüzünden" diyerek,

hem sorumluluğu vatandaşa yükleyen hükümete isyan ediyor hem de hükümetin tedbirsizliklerine karşı ayağa kalkmayan vatandaşlara.

Tüm bu sözlerinin ardından helallik isteyen Cumhurbaşkanına öfkeleniyor: "Hastası olan ya da ölmekte olan, ne bileyim gidecek olan ayrılırken helallik ister. Cumhurbaşkanı vatandaşından helallik ister mi? Bu kadar dinsel söylemlerle politika yapan bir Cumhurbaşkanı vatandaşın helal etmeyişi neden takmıyor peki? İnançlarımızın istismarından bıktık, helal melal etmiyoruz!"

Görsel: Freepik

Muhtardan al haberi

Neriman YALDIZ
İstanbul

İSTANBUL'un Ataşehir ilçesinde, Barbaros Mahallesi muhtarı Kezban Üreyil mahallenin sorunlarının en yakın tanığı. Kentsel dönüşümün yarattığı zorluklardan, yoksulluğun derdine, şiddet sorunundan pandemi koşullarının zorluklarına kadar mahalledeki tabloyu onunla konuşuyoruz.

Kezban muhtar, mahallelerinde ve yakın çevresinde revize İmar Planı çıktığını ve 2 buçuk emsalli 15 katlı binaların inşa edileceğini anlatıyor. İmarın seçim malzemesi haline gelmesinin halk nezdinde güvensizlik yarattığını ve insanların uzak durduğunu ifade ediyor. Binaların 40 yıllık olduğunu hatırlatan Üreyil, Barbaros Mahallesi'nin 3'te ikisinin devlet eliyle inşa edilen Batı Ataşehir Sitelerinde yaşadığını ancak buralara "kalburüstü yerlerden gelenler" in oturduğunu ifade ediyor.

Kadına yönelik şiddetin artışına dikkat çeken Üreyil, mahalledeki kadınların, erkeklerin "kıskançlığı" ve uyuşturucu sebepli şiddete maruz kaldığını söylüyor. Uyuşturucu kullanımının geçim sıkıntısıyla bağlantılı olduğunu düşünüyor: "Geçim sıkıntısı yaşayan ailelerin, çocukların kısa ve kolay yoldan para kazanmak için önce kendileri içmeye sonra da satmaya başlarlar." Üreyil salgın dönemindeki en belirgin sorunlardan bahsederken yoksulluğun öne çıktığına dikkat çekiyor: "İnsanlar işsiz kaldıklarını ve birikimleri olmadığı için aç kaldıklarını, faturalarını ödeyemediklerini, kiralarını ödeyemediklerini çocuklarının uzaktan eğitim alamadıklarını laptop ya da tablet ihtiyaçları olduğunu söyleyerek sürekli destek istediler. Maske de ilk zamanlarda çok istendi."

Pandemideki muhtarlık uygulamalarına dair konuşan Üveyir, "Mahallede maske, hijyen ve mesafenin önemini sürekli anlattık. Ramazanda ve hastalığın ilk zamanlarında ciddi sayıda gıda kolisi dağıttık. Temiz 2. el kıyafetleri dağıttık. Elimize geldikçe laptop ve tablet verdik. Bu süreçte Ataşehir Kent Konseyi ile birlikte çalıştık.

'Çalışan bir anne olarak ücretsiz nitelikli kreşler istiyorum'

Çayan SARIKAŞ ÇİÇEK
Sultangazi-İstanbul

Birçok anne gibi ben de Deniz 1. sınıfa başlayacağı için heyecanlıydım. Çalıştığım için Deniz 2 yaşında kreşe başlamıştı, ama heyecan bende tazeliğini hep korudu. 1. sınıf eğitim hayatının önemli bir eşiğiydi. İlk kalem, ilk çanta, ilk defter alınacaklar sırasına girerken; oğlum için artık tam zamanlı bir devlet okulu mutluluğu yaşıyorduk. Özel okullara yaklaşmak hayaldiydi, kazandığım ücreti cebime koymadan okula vermem gerekiyordu. Bunu karşılayacak bütçemiz olmadığına göre, tam zamanlı ve eve yakın devlet okulunu tercih ettik. 1. sınıfa hazırdık. "Bu okul çok iyi oldu. Sabah babası bırakır, akşam eve geliş saatine de ben alırım, zorlanmayız hem çalışmaya devam ederim" diye düşünürken pandemi patlak verdi. Yıllardır hayalini kurduğumuz 1. sınıf birden tuzla buz oldu ve bir kabusun içine düştük...

Bütün gün Milli Eğitim Bakanı'nın "Okullar açılacak mı, açılmayacak mı? Açılacak ise nasıl olacak" açıklamalarını beklerken bir yandan da okul açılmasa veya belirli saatlerde okula gidilmezse okulda olmadığı zamanda Deniz'e kim bakacaktı kaygısı yaşadık. Tabii her zamanki gibi ilk gözden çıkarılan kadınlar olduğu için ben işten ayrılacaktım. Bense çalışmak istiyordum, okul arayışından sonra şimdi de çocu-

ğa bakacak güvenilir birini bulmam gerekiyordu. Pandemi süreci kimse çocuğa bakmak istemiyordu. Eğitimle ilgili kararlar alınırken çalışan anneler hiç düşünülmedi, "Herkes başının çaresine baksın" denildi. İşverenler de koşulların uymuyorsa kapıyı gösterdi. Bir arkadaşım okulların açılıp açılmaması belirsizliğini korurken patrona evden çalışmayı önermişti, patron "Doğururken bana mı sordun, devlet düşünmüyorsa ben nasıl düşünüyüm, uymuyorsa çık" demiş, o da mecburen yıllardır çalıştığı işinden ayrılmak zorunda kalmıştı.

**ANNE, ÇALIŞAN KADIN,
ÇOCUK GELİŞİMCİ,
ÖĞRETMEN...**

Ben bu süreçte koşullarımı zorlayarak oğlumu görünceme emanet ettim. İş sadece bakacak birini bulmakla da bitmiyordu. İş, ev, çocuğun gelişimi derken bir de öğretmen olmuştuk. Hadi bazı derslerde yardımcı olabiliyordum ama okuma-yazmayı nasıl öğretecektim? Bir şekilde bu koşturmacaya da alıştık derken görüncem ve ailesi koronaya yakalandı. Çocuğa bakamayacağımı söyleyince

de bizde yeniden bir telaş başladı. Deniz'i bazen işyerime götürdüm, bazen babasının işyerine gitti, komşu, arkadaş, çanta gibi oradan oraya taşındık. Bir süre sonra bu durumdan Deniz de şikayet etmeye başladı, "Anne artık evde kalayım, beni dolaştırma siz işe gidin ben evde kalırım" diyordu. Büyük bir stres içinde günler geçti yine. Kimsenin bizi düşündüğü yoktu, işten ayrılmak zorunda kaldım.

Maalesef ne iktidarın ne de ortağının bu konuda bir çabası olmadı. Bu, bu sorunu çözebilmek için aciliyetle yapabileceğim tek şeydi. Ancak bu konuda devletin sorumlu davranarak yapacağı o kadar çok şey var ki! Mesela mahallelerde okul saatleri dışında çocuklarını güvenle bırakabileceğimiz ücretsiz kreşler olmalı veya çalışma saatleri o kreşlere göre düzenlenmeli. Bu da kiminize bir hayal gibi gelebilir, ama biliyoruz ki kadınlar yan yana gelip birlikte hareket ederse bunu başarır. Bir yerden başlamak gerek, bulunduğumuz mahalleden başlayarak idari kurumlardan bu kreşleri talep edebiliriz. Çocuklarımız mutlu olur, güvende hissederken biz de içimiz rahat çalışma hayatına dönebiliriz.

Sanal harcama limitimiz kadar zenginiz: Kredi kartları

Filiz GÜR

SEVGİLİ hazırım,

Bazı para babalarının çekirdek çitler gibi insan "çitlediği" paralel evrenden çıkıp da mutfağa girdiğimizde çitleyecek çekirdeğimiz varsa kendimizi şanslı saymamız gerekiyor. Hamd etmek bizim genetik kodlarımızda olan da bir şey nihayetinde, edemiyorsak da sokak röportajlarında bunu itiraf etmeyelim derim. Çünkü siz yok dediğinizde "nassi yok ulen" diye linç edilmeniz işten bile değil. Hadi paran yok, kredi kartın da mı yok?

Ben bugün size günümüz terminolojisindeki "kredi kartı" uygulamasını başlatan ilk insandan bahsetmek istiyorum. Bu ilk insan lokantada yediği yemeği ödemek için cebine davranan ve fakat utançla orada parasının olmadığını fark eden bir avukat. Allah ondan razı olsun; sayesinde bizler ancak kredi kartımızda yeterli limit olmadığında rezil oluyoruz.

Avukatımız, 1950 yılında müşterisini yemeğe götüren Frank McNamara, cebinden para çıkmayınca kartvizitini imzalayıp bırakmış kasaya (Bir kartvizitim bile yook, anlıyor musun). Sonra bu

utançla daha fazla yaşayamayacağımı anlayınca yiyecekler ve ödemeyenler kulübünü kurmuş. Şakaaa. Diners Club Kredi Kartı'nı kurmuş. Efsane bir de slogan bulmuş: "Dine and Sign." Ye ve İmzala.

Bir zamanlar TRT'nin kamu spotu vardı; yıkıyorum, çıkıyorum, ben bunu hep yapıyorum diye, onu hatırladım. Frank kardeşimiz girişimci bir ruha sahipmiş anlayacağınız, biz olsak bulaşıkları yıkayıp çıkarız ayol. Ki aynı ödemelerin en masumudur. Kim bilir nelerini verip çıkanlar vardır? Benim içim pis, biliyorum, bakın slogan buldum:

1-Ödüyorum Çıkıyorum / Öpüyorum Çıkıyorum.

2-Ye ve Çık. (Kahverengi saçlarımdan genlerim, hayal gücünüzden siz suçlusunuz.)

Tamam, ciddi oluyorum.

Aslına bakarsanız para ödemedemal ve hizmet alma işi teee 19.yüzyılda başlamış, yine Amerika'da. 1854 yılında turizm amaçlı Hotel Credit Letter Company, ardından 1914 yılında bir petrol şirketi seçkin müşterileri için bazı ayrıcalık kartları basmış. Bu ne demek? Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez, heh

heh ben size güveniyorum demek bi yerde. Zaten "kredi" kelimesi de "inanmak" demek. Credere fiilinden geliyor. İnanmak, iman etmek. Hatta Hristiyanlığın amentüsü gibi bi şey: Credo.

Bunları doğuştan bilmiyorum ben, kelimeler ilgimi çekiyor. Geçenlerde bir arkadaşım insanlığın artık paraya iman

ettiğini, yeni ibadethanelerin de bankalar olduğunu yazmıştı. Önümüze düşen videoları izledikçe ben bizim imanımızın gayet makul şeylere yönelik olduğunu düşündüm. Kimseyi ensesinden tek kurşunla infaz edecek kadar güçlü bir ilişkim yok parayla henüz. Yine de sizde nasıl bilmiyorum ama yanımda kredi kartım olmayınca kendimi neredeyse "yoksul" hissediyorum ben. Sanal olarak da harcama limitimiz kadar zenginiz oradan bakarsanız. Bir süre daha oradan bakın zaten.

Görseller: Freepik

Gerici ve piyasacı eğitim için pandemiye fırsat bildiler

Nermin KAYA
ÖVDER Bursa Şube Başkanı

Çocuklarımız bu yıl maske takmanın, dezenfektan kullanmanın, mesafeyi korumanın yanı sıra eşitsizliği de öğrendi. Üç eğitim ve öğretim dönemini geride bırakan çocuklar, okullarını, öğretmenlerini göremediler, birlikte oynamaktan, birlikte üretmekten uzak kaldılar.

Uzun zamandır deneme tahtasına dönüşen ve eşitlikten giderek uzaklaşan eğitim sistemi pandemiyle birlikte daha da çöktü. Fabrikaları ve alışveriş merkezlerini kapatmaktan kaçınan iktidar, bu dönemde eğitim kurumlarını kapatmaktan çekinmedi. EBA sistemindeki aksaklıklar nedeniyle 6 milyon çocuğun eğitime ve öğretime ulaşamaması görmezden gelinirken, internetin, tabletin, bilgisayarın, televizyonun olmadığı evlerde çocukların nasıl eğitim alacağını da önemsemadiler. Özel okulları olan Milli Eğitim Bakanının ticari yaklaşımı sonucu imkânı olanlar çocuklarını özel okullara yolladı. Fakat özellikle işçi, emekçi ailelerin çocuklarının eğitime ulaşması için değil, adeta eğitimsiz kalması için çaba harcadı. Bu açık bir şekilde "İşçisen işçi kal, senin çocukların da

işçi olsun" demektir. Diğer yandan bu semtlere tarikatlar el attı. Hiçbir denetimin olmadığı, mahalle aralarında yüzlerce açılan Kuran kursları ve sıbyan okulları, bu süreçte çocuklarımızın dindar ve kindar yetiştirilmeye çalışılmasının en açık göstergesi oldu.

Pandemi, kriz, işsizlik üçgeninde çocuk işçiliği de arttı. Diğer yandan kadınlar ikilem içerisinde ya çocukları iyi bir eğitim alsın diye işlerinden ayrılacak ya da eğitimlerinden vazgeçip çocuklarının karnı doysun diye çalışacaklardı. Sonuç elbette işsiz kadınlar, az gelirli evler ve yoksulluk oldu.

Kıscası bu süreçte sosyal devlet ilkeleri ortadan kalktı, her çocuğun eşit haklarla eğitim alabilmesi engellendi. Oysa eğitim sendikalarının ve öğrenci-veli derneklerinin önerilerini dikkate almayan yönetenlerin alacakları önlemler belliydi. Yeni derslikler açılarak seyreltilmiş sınıflarda, aşılana öğretmen ve okul çalışanları, okullara atanacak sağlık çalışanları ile yüz yüze eğitim devam edebilirdi. Ancak iktidar salgın ve kriz koşullarında gerici ve piyasacı eğitimi daha da yayabileceğini biliyordu.

ÇOCUKLARIMIZIN GELECEĞİ İÇİN

Herhangi bir salgın ve doğal afet sonrası eğitime ara veren ülkelerde okula geri dönmeyen öğrenci oranı yüzde 13-25 arasında değişiyor. Salgına karşı hiçbir önlemin alınmadığını, nitelikli aşılanmanın yapılmadığını, tam kapanmanın dahi olması gerektiği gibi yönetilmediğini düşündüğümüzde ülkemizde bu oranın daha büyük olacağını öngörebiliriz. Kısaca iktidar uzaktan eğitimi kalıcı hale getirmek isterken salgını da fırsata çeviriyor.

Bir veli olarak halkçı, bilimsel, laik, çağdaş, parasız, nitelikli ve örgün eğitim istiyorum. Çocuklarımızın yaşamlarından bir buçuk yıl çalarak, okullarından ve arkadaşlarından mahrum bırakarak onları yalnızlığa ve mutsuzluğa sürüklemek istiyorlar. Ama biz umutsuzluğu ve mutsuzluğu söküp atacaktır. Bu gerici, sermayeci kadrolarla mücadele edeceğiz. Biz velilerin çocuklarımız için örgütlenmesi ve mücadele etmesi için okullarda diğer velilerle ve derneklerle bir araya geleceği günler gelecek. Bilimsel, laik, nitelikli, parasız, eşit eğitimin yüz yüze sürdürülmesini birlikte başaracağız. İşçi çocuk, çocuk gelin değil, mutlu ve gelecekte umutlu çocuklar yetiştireceğiz.

'Pandemide eğitim gecekondu gibiydi'

Cemre KAVALA
Kocaeli

SALGININ başından bu yana en çok tartışılan meselelerden biri de eğitim. Tableti, bilgisayarı, iyi çeken interneti derken motivasyonu düşen öğrenciler bir yanda, çocuğunun iyi bir eğitim almasını sağlamak için çeşitli yöntemler deneyen veliler diğer tarafta, ne zaman aşılanacakları belli olmayan, yalnız başına bırakılmış eğitimciler öte yanda... Tüm bu süreci Yenikent Mahallesi'nde yaşayan Sezen, Bağgül ve Sevgi ile konuştuk.

Sezen'in ikinci sınıfa giden bir kızı var. Bu sürecin çocuklarına ders aldırabilenler için bir tık daha iyi gittiğini söylüyor ancak eğitim seviyesi düşük, maddi olanakları kısıtlı ailelerin online eğitimde zorlandığını söylüyor. "Çocukların motivasyonu sıfır. Karşısında ders veren öğretmenin de imkanları sınırlı. Tek başına öğretmenin, öğrencinin ya da velinin müdahale edebileceği bir şey değildi zaten" şeklinde değerlendiriyor süreci Sezen. Nasıl olması gerektiği, ne yapılması gerektiğine dair ise net bir şey belirlemiyor kafasında. Eğitime dair planlamaların eğitim alanında uzman kişilerle yapılması gerektiğini de ekliyor.

Sezen uzaktan eğitim sürecini gecekonduya benzetiyor, "Gecekondu gibi oldu birçok şey. Gel bir yapalım da duruma göre değerlendiririz. Bunu bir deneyelim bakalım dediler. Mesela EBA TV öyleydi. Çocuk televizyon karşısında nasıl anlasın soru sormuyor, öğretmen öğrenciler anladı mı bilmiyor."

TÜM YÜK ANNEDEYDİ, ARTIK DAHA FAZLA

Önceden çalışan, pandemi nedeniyle bir senedir evde olan Sevgi için çocukları ile vakit geçirmek hem ona hem de çocuklarına iyi gelmiş. Liseye giden oğlu bu süreci iyi değerlendirmiş, hem spor hem de diyet ile 25 kilo vermiş. Derslerine çalışıp ortalamasını da yüksek tutmuş. Sıkılıp bunaldığı zamanlar derse girmediği de olmuş tabii. Ancak bu söylediklerinin aynısını anaokulundaki kızı için söyleyemiyor: "Onu oyalamak, eğitmek beni çok zorladı. Bir süre el işi kağıdı, makas, yapıştırıcı görmek istemiyordum." Kızı için "Tam oyun arkadaşları bulma, sosyal hayata karşı dönemde evde kapalı kalmak çok sıkı onu, yordu" diyor.

Sohbet ettiğimiz başka bir kadın da Bağgül. Onun da anaokuluna gitmesi gereken ama virüs olduğu için göndermediği bir kızı var. Çocukların bir şekilde okula gitmesi gerektiğini düşünüyor. "İşlerine gelmiyor ama eğitimli toplum istemiyorlar. Kendilerine köle işçi arıyorlar. Okula gitse ne olur gitmese ne olur diye düşünüyorlar" sözlerini de ekliyor. Aşıya dair de soru işaretleri var kafasında ama eğitimin devamı için öğretmenlerin kesinlikle aşılanması gerektiğini düşünüyor. Uzaktan eğitim sürecinde yükün daha çok annelere bindiğini belirterek "Anne sabah kalkıyor çocuğu hazırlıyor, akşama kadar onunla ders çalışıyor. Normalde de yük annelerdedi şimdi daha fazla oldu" diyor. Bağgül meselenin sadece Milli Eğitim Bakanı da olmadığını söylüyor: "Bakanları yönlendiren Cumhurbaşkanı. Bütün bakanlar onun elinde, onun bir kelimesinde. Kendi suçunu yıkıyor, kendine artıları toplamak için bir iki kurban veriyor."

PANDEMİ, KISITLAMALAR VE ÇOCUKLAR... Oyunla aşılın sınırları keşfedelim!

Kıvılcım Selen SAYAR
Psikolog

2019 yılında 7-9 yaş grubu öğrencileri ile bir atölye çalışması yaptık. Konumuz "Çocuk Hakları"ydı. Çalışmaya katılan çocuklar 3 gruba ayrıldı. Bir grup eğitim hakkını, bir grup sağlık hakkını, bir grup da oyun oynama hakkını tartıştı. Öyle de güzel hakları ve hak ihlallerini tartıştılar ki çalışma sona erdiğinde içimin umut doluğunu anımsıyorum. Çok geçmeden dünya üzerinde covid-19 virüsü cereyan etti. Ardından hepimizin bildiği gibi ölümler, kısıtlamalar, yasaklar...

O gün çocuklarla haklarının neler olduğunu tartışırken aklımızın ucuna gelmezdi her birinin savundukları haklarından mahrum edilecekleri. Kimi çocuk imkansızlıklardan en temel hakkından, eğitim hakkından mahrum kaldı.

Neredeyse hepsi ise oyun oynamaya haklarından...

Kısıtlamaların özellikle çocukların oyun oynayacakları alanlardan mahrum kalmalarına sebep olmasının oldukça tehlikeli buluyorum. Çünkü oyun, çocuklar için en temel ihtiyaçtır. Çocuğun gelişimini destekler ve çocukla iletişim kurmak için en etkili yoldur. Aletha Solter Oyun Oynama Sanatı adlı kitabında oyunun önemini şöyle açıklıyor; "Çocuğuma kitaplarla öğretmeyi denedim afallayıp şaşkınlıkla su-

ratıma baktı. Disiplin altına almak için net ifadeler kullandım, hiç de kazançlı çıkmadım, ümitsizliğe kapıldım, vazgeçtim. Ben bu çocuğa nasıl ulaşacağım dedim ve ağladım. Anahtar kelimeyi verdi elime, 'gel' dedi 'oyna benimle.'"

Kısıtlamalar ile birlikte çocuklarıyla eve kapanan ebeveynlerin oyun oynamak konusunda oldukça zorlandıklarına şahit oldum. Pandemi öncesi çocuklar oyun ihtiyaçlarını okullarda karşılarken şimdi ancak anne babaları ile oyun kurmak için çabalar durumdadır.

Bu zorlu günlerde yetişkin olarak kendi duygumuzu yönetmekte güçlük yaşarken çocuklar ile oyun oynamak, çocuğa bakım vermek, çoğu anne-baba için zorlayıcı olabiliyor. Ancak ne olursa olsun çocuklarımızdan sağlıklı birer yetişkine dönüşmesini bekliyorsak bugünün yetişkinleri olarak elimizi taşın altına koymamız gerekiyor. Kısıtlamaları düzenlememiz mümkün olmadığından yetişkin olarak yapabileceğimize odaklanmak elimizden gelen tek şey.

Peki iyi bir oyun arkadaşı olabilmek için yapılması gereken temel davranışlar nelerdir?

1) DUYGU PAYLAŞIMINDA BULUNMAK

YETİŞKİNLER olarak kendi duygumuzu paylaşmadan çocukların duygularını paylaşmasını beklemek büyük yanlıgı. Önce yaşadığımız durum karşısında ne hissettiğimizi tanımaya çalışarak işe başlamak gerekiyor. Üzüntümüzü, kırgınlıklarımızı, endişemizi paylaşmak çocuklara duygularından korkmamaları gerektiğini öğretecektir. Çoğu zaman yaşadığımız problemler karşısında çocuklara "yok bir şey", "aslında ağlamıyorum", "seni sevdiğimden kızdım" gibi gerçekçi olmayan şeyler söylüyor, karşılığında da çocukların duygularını paylaşmalarını bekliyoruz. Hangi durum karşısında ne hissediyorsak çocuğun merakını giderecek şekilde açıklamak gerekiyor. Biliyoruz ki kendi duygusunu iyi analiz edebilen ebeveynler çocukların duygularını anlamak konusunda zorlanmazlar.

2) DUYGULARIN AYNASI OLMAK

ÇOCUKLAR yoğun duygu yaşadığı sırada kendinizi sanki çocuğunuzun duygularını yansıtan bir ayna gibi hayal edebilirsiniz. Çünkü çocukların olaylar ve duygular arasında bağlantı kurmalarını sağlayacak olan etrafındaki yetişkinlerdir. Çok öfkeli bir çocuğa neden öfkelenmemesi gerektiğini anlatmanın o an için hiçbir faydası olmayacaktır. Duygularının anlaşıldığını hisseden çocuklar sakinleşir ve ancak sakinleştikten sonra davranışları arasında bağlantı kurmaya başlar. Çocukların davranışları ile tetiklenip zorlu duygular hissedildiğinde çocuğu suçlamadan durumun sizinle ilgili olmadığını kendinize hatırlatın. Unutmayın kriz anlarında özne sizin duygularınız değil çocuğunuzun duygularıdır.

3) DUYGU-BEDEN İLİŞKİSİNİ SAĞLAMAK

KISITLAMALAR ile birlikte eve kapanan çocukların hareketliliği de sınırlandı. Özellikle uzaktan eğitimle birlikte ekran başında uzun saatler oturan çocuklar bedensel olarak da zarar görmeye başladı. Bu yüzden evinizden hareketi eksik etmemek, çocukların gelişimi ve rahatlaması için oldukça önemli. Birlikte zıplamak, birlikte koşmak, yarış oyunlarını düzenlemek çocukların bedenlerini aktive edecek ve mutluluk hormonu diye bilinen serotonin salınımını hızlandıracaktır. Ayrıca çocuklarınıza sarılmak, temas etmek de duygu düzenlenmesine yardımcı olacaktır.

4) YARDIM İSTEMEK

ÇOCUKLARIN pandemi kısıtlamaları ile birlikte psikolojik sağlamlığı da zarar gördü. Öfke krizleri, takıntılar, kaygı bozuklukları, tırnak yeme gibi davranışlarda artış meydana geldiği biliniyor. Ebeveyn olarak çocuğunuzu sakinleştirmek zorlayıcı olduğunda konu ile ilgili profesyonel destek almaktan kaygı duymayın.

Pandemi ve kısıtlamalar bitse bile çocuk zihninde hak ihlalleri ile dolu olan bu dönemin bıraktığı izler kolay kolay geçmeyecek gibi. Bu yüzden biz yetişkinler yapılması gerekenlerin farkında olup, gelecek için mücadeleyi sürdürmek zorundayız...

Umut dolu yazılarda buluşmak dileğiyle...

KANIKSAMA, TEPKİ VER!

"İÇİMDE çok büyük bir ağlamak var.

Bir ağacın altında oturarak hem kendime, hem bütün insanlara hem börtü böceğe, kurda kuşa.

Bin yıllık gözyaşıyla ağlamak istiyorum."

Merhaba dostum,

İçimdeki ağlama hissi tam da bu galiba ... Bin yıllık gözyaşıyla ağlamak . Nazan Bekiroğlu'nun bu dizeleri gibi... Devrilen 40 yıl. Bunun yaklaşık 20 yılı çalışmakla geçti ve zaman içinde yaşadıklarım ve yaşatılanlar diye ayırmadan hayatın getirdiklerini tümüyle kabullenmişliğim oldu. Tabii ki hatalar ve gurur duyduklarım bir aradaydı. Neticede şu anda olmaktan çok memnun olduğum bir kafa ve kalp. Ama bazen su boyumu aşmadı değil, yalan yok. Ne mi yaptım, geri vites tabii ki. Tek başıma uzun yürüyüşlerde buldum pek çok kez kendimi ve bazen sıfırdan başladığım da oldu.

"Madem bu kadar kabullenişin var neden börtü böceğe kadar ağlamaya vardırın olayı" dersin de, anne olduktan sonrası... Dünya artık gerçekten başka dönüyordu. Dinlediğim müzikleri sever mi o da acaba diye el kadar bebeye neler dinlettim neler... Sevdiğim filmleri not aldım. Bir gün onunla da izleyelim diye. Sonra bir gün bir doktor bana bunların hiçbirini

onunla yapamayabileceğimi ima eden şeyler söyledi. Toplum içinde "normal" (kime göre neye göre) sayılmayacak bir çocuk olacaktı. Bu kelimelerden sonra geçen 15 dakika hafızamda yok! Kendime geldiğimde bir otobüs durağında ağlıyordum. Çünkü coğrafya kaderdi ya hani. Zaten kadın olarak kendimi güvende hissetmediğim bir ortamda bir de engelli tanımlı olan bir birey yetiştirecektim ve cidden hiçbir fikrim yoktu bununla ilgili. Ağlamamın ona bir faydası olmayacağını düşünerek gözyaşlarımı sildim ve gidip işime devam ettim. Sonra ona faydalı ne olabileceğime okudum, izledim, dinledim.

Bu sürecin tamamında da çalıştım. Ekip arkadaşlarımdan yana çok şanslıyım. Hepsini tam anlamıyla her konuda destek oldu. Yöneticilerim ne gerekirse yapabilmem için yolumu hep açık tuttular. Ama işlerine geldiğinde de bana karşı ilk kullandıkları koz da oğlum oldu. Komik mi acı mı çok karar verememişimdir.

Hayatta en tahammül edemediğim bencilliktir. Benim düzenim bozulmasın, benim işim düzgün gitsin, benim zamanım harcanmasın, ben ben ben... O kadar çok var ki bu tür insanlar. Hayatımdan zaman içinde ilk elediklerimdir. İşte börtü bö-

*Tepki ver ki insan olduğumuzu unutmayalım.
Çünkü unutarak unuttuğumuz yerden tekrar vuruluyor
ya da başkasının aynı mağduriyete maruz
kalmasına zemin hazırlıyoruz.*

ceğe bile ağlamam da bencil olamamak da var biraz. Kutuplarda eriyen buz da benimle ilgili, çocuğunu kendi eksikliğini kapatmak için azarlayan anne baba da, doların yükselmesi (maşımı TL olarak alıyorum bu arada), kırsaldan uzaklaşan çiftçinin geriye göçü de, kendini öğretmen olarak tanımlayan insanların çocuklarımıza neler öğrettiği de ve bunlar gibi binlercesi.

Bu çağın getirisi olarak insanlar birbirlerinin acılarına, sevinçlerine, kırıntılarına, hayatlarına duyarsız. Zaman artık daha hızlı akıyor sanki ve insanlar bu duyarsızlaşma durumunu kanıksıyor. Çok acı değil mi dostum? Kanıksamayalım. İyi ya da kötü neye maruz kalıyorsan tepki ver. Tepki ver ki insan olduğumuzu unutmayalım. Çünkü unutarak unuttuğumuz yerden tekrar vuruluyor ya da başkasının aynı mağduriyete maruz kalmasına zemin hazırlıyoruz.

Görüşmek üzere... Sevgilerimle...

Samsun'dan bir işçi kadın

ARTIK YUMRUĞU MASAYA VURMA ZAMANI!

MERHABA Ekmek ve Gül okurları,

Komşum bütün gün temizlik ve yemek yapıyor. Bunun dışında başka hiçbir şey yapamıyor. Akşama kadar ev temizliği, çocuk bakımı derken akşam kocası geldiğinde de ona hizmet ediyor. Bütün hayatı böyle geçiyor. Onun da hayata bir kere geldiğini, kendisi için de bir şeyler yapması gerektiğini söyledikçe zamanla bana kulak kabarttığını görüyorum. Bu sadece bir komşu değil, günümüzde hayatı böyle geçen milyonlarca kadın var. Artık masaya yumruğunu vurma gerektğini söylüyorum çünkü insan önce kendisinden başlamalı. Hiçbirimizin güvencesi yok, çalışmıyoruz. Yarın eşlerimiz bizi kapının önüne

koysa öyle çaresiz kalırız. O yüzden de ufaktan da olsa kendimizi nasıl güvenceye alırız bunu konuşuyoruz. Bunun ancak eğitimle çözülebileceğini düşünüyorum. Çünkü eşitsizlik daha okuldan başlıyor. Biz ailelerimizden öğreniyoruz eşit olmadığımızı; erkek ve kız çocukları eşit değil. Sonra da hükümet aynı sözleri söylüyor, "Eşitlik kadının fitratında yok" diyor. Böyle olunca da kadına yönelik şiddet artmaya devam ediyor. Buna karşılık ancak kadınlar birlikte olursa değişir diye düşünüyorum.

**Derince'den bir kadın
KOCAELİ**

ÜCRETSİZ İZNE ÇIKARILDIM, EVLERE TEMİZLİĞE GİTMENE BAŞLADIM

SÖZE nereden başlayacağımı bilmiyorum. Hayatımızı allak bullak eden pandemi, zar zor geçindiğimiz ekonomi biz kadınların hayatını daha da çekilmez hale soktu. Bir daha asla çalışmam dediğim ev işlerine gitmek zorunda kaldım. Bir cam fabrikasında 8 aydır çalışıyordum. Pandemi fırsat bilen patron az kişi ile çok iş yapma niyeti ile bizleri izne çıkardı. Gereğesi de hazır; pandemiden dolayı izne çıkarılmıyormuş. İşten çıkarmıyormuş. Keşke çıkarsaydı. Bir de "Devletten para alırsınız, ödenek alacaksınız" dedi, ne ödenek aldık ne de para. Yaklaşık 4 aydır evdeyim. Sebep de yasa çıkmadan önce orada çalışmamız gerekiyormuş. Yani Nisan'da çıkan yasa beni kapsamıyormuş.

Esnek, kuralsız, sigortasız günlük yemiyeci olarak iş buldukça bazen haftada bir, bazen 15 günde bir ağır çalışma koşullarında evlere temizliğe gidiyorum. Bir haftada kirlettikleri evlerin bir günde temizlenmesini istiyorlar, paraya gelince çokmuş o kadar veremezlermiş. "Şunu da yapsaydın, İsaat daha kalsaydın ütüyü bitirseydin" diyorlar. Sen yorulmuşsun, evine gidecekmışsin, çocuğun, ailen seni evde bekliyormuş, hiç umurunda olamaz; sadece onların işleri yapılınsın. Zam istediğinde "Ben veremem işine gelirse."

Hükümet ne biz işçilere ne de kadınlara bir bütçe verdi. Açıkladığı

Pandemi bahanesiyle ücretsiz izne çıkarılan cam işçisi, devletten bir kuruluş bile yardım alamayınca 'bir daha asla yapmam' dediği ev temizliği işçiliğine dönmek zorunda kalmanın acısını anlatıyor.

her paket patronlara teşvik olarak döndü. Onlar paralarına para katarken biz emekçilerin ekmeği her geçen gün küçüldü. Biz kadınlar hakkımız olanı istemezsek onlar vermeyecekler. Anneler olarak çocuklarımız için daha iyi bir gelecek için birleşmeliyiz. Mücadele etmeliyiz. Kadınlar el ele verecek dünya değişecek.

**Cam işçisi
Pendik/İSTANBUL**

KİM BAKACAK BU ÇOCUKLARA?

GÜNÜMÜZ kadınlarının karşılaştıkları en büyük sorunların başında işe giderken çocuklarını nereye bırakacakları geliyor. Tabii pandemi süreci bu durumun daha farklı bir boyut almasına sebep oldu. Çünkü bu süreçte kreşler kapandı. Bir aile büyüğü veya akrabası yakınında olan anneler şanslı saydı kendini. Kimisi çocuğunu da işe götürdü. Binbir zorluk çekti anneler bu süreçte. Bazıları iş arkadaşlarıyla dönüşümlü baktı çocuklara, ama hiç kimsenin aklına gelmedi bu süreçte anneler işe giderken çocuklarını ne yapacak diye... Evden çalışan anneler veya çocuğuna bakacak yakını olan anneler bir nebze de olsa şanslıydı, peki ya diğerleri? Çalışmasa geçim sıkıntısı çekecek, çalışsa çocuğa kim bakacak?

Tabii bu işin bir farklı boyutu da nöbetli çalışan anneler... Sağlık çalışanları gündüz mesaisi içinde kreşten faydalanabildi, çünkü gündüz mesaisinde kreşler açıktı. Peki nöbet tutanlar niye düşünülmedi? Biz nöbete giderken çocuğumuzu ne yapacağız? Kreşler 24 saat hizmet vermeli, ayrıca ücretsiz olmalı. Özelleştirme adı altında kreşler ücretlendirildi ancak hizmette hiçbir değişiklik yapılmadı. Ayrıca her işyerinin kreşi olması zorunluluğu uygulanmalı ve devletin ücretsiz kreşleri olmalı.

"3 çocuk yapın" demesini bilen hükümet bu çocuklara nasıl gelecek kuracağımızı ve gelecek kurmaya çalışırken bu çocuklara kimin bakacağını da söylesin bize!

**Özge Dülüstan Şahin
Samatya Ekmek ve Gül Grubu**

'Kurduğum gelecek hayalleri ülkemin gerçeklerine uymadı'

İNSAN hayal kurmaya çocukken başlar. O dönemin hayalleri dipdiri ve canlıdır. İçinde mutluluk ve sevgi barındırır. Sonra insan büyüdükçe hayalleri de ona göre şekillenir, değişir ve gelişir. Ben şuna da inanırım, insanın hayalleri yaşadığı coğrafyayla benzer. Ve bizim coğrafyada hayal kurmak sınırsız değildir ve hayaller zordur. Ama yine de içinde umut barındırır.

Şimdi buradan yol alıp sizlere hayallerimi ve gerçeklerimi anlatmak istiyorum. Anadolu'nun yirmi haneli küçük bir köyünde dünyaya geldim. Kalabalık, bir o kadar da mütevazı bir ailenin en nazlı kızıydım. Okumak için çıktığım yol epey uzun ve yorucu. Ama önemli olan hayallerimi gerçekleştirmekti. Kendi öz yuvamdan ayrıldığım da henüz on iki yaşındaydım. Hayatım şekillenmemiş, kişiliğim oluşmamıştı ama hayallerim vardı. Ailemden ayrılmak için kuzenimin yanına uzak bir mekâna gitmiştim. Ortaokulu orada bitirdim. Ailemi çok özliyordum ama okumalıydım. O yaşlarda bana "Ne olmak istiyorsun" diye sorulduğunda "Gazetecilik" derdim. Bende ayrı bir havası vardı. Lise içinde İzmir'e yerleştim başka bir akrabamın yanına. Zorluklarla baş etmeyi seviyordum. Netice itibarıyla varoluş sebebimiz aslında çabalamaktı. Emek verilmeden yapılan hiçbir şey tatlı olmuyor, bunu herkes bilir.

Dershaneye gitmem gerekiyordu ama benim ailemin maddi durumu çok da iyi değildi. Ben onlara yük olmamak adına yoğun emek vererek çalışıp Fırat Üniversitesi iletişim fakültesini kazandım. Gazetecilik değildi ama radyo televizyon ve sinemaydı. İstedğim bölüme yakın bölümdü. Dört yıl okudum, yetmedi üstüne tezsiz yüksek lisans yaptım. Tamam, dedim, iş garantim var. Sonra KPSS derken zaman geçtikçe umudum tükeniyordu. İş aramaya çıktığımda bütün kapılar tek tek suratıma kapanıyor, umudum iyice tükeniyordu. En komiği ise bazı yakınlarımla bana "Kızım sen televizyoncusun tamirden anlarsın gel televizyonu tamir et" demeleriydi. Hem kızıyor hem de tebessüm ediyordum. Tamircilik iyi fikirdi. Bazı işlerde üniversite mezunu olduğum için almıyorlardı, bazıları ise "Tecrübesizsin" diyerek almıyordu. Beni almayınca nasıl tecrübe sahibi olabilirdim ki. Yani velhasıl okuduğum bölümün bana bir katkısı olmadı. Öğretmen oldum işe yaramadı. Yetmedi farklı bölümler okudum. Son noktada dört diplomalı, diğer diploması da yolda olan işsiz bir üniversiteliyim.

İlk zamanlarda fabrikada çalıştım. Orada da yoğun bir psikolojik baskı. Neymiş efendim üniversite mezunuymuşum, güzel işim varmış

'Öğretmen oldum işe yaramadı. Yetmedi farklı bölümler okudum. Son noktada ben dört diplomalı, diğer diploması da yolda olan işsiz bir üniversiteliyim.'

neden oradaymışım. Çok üzülüyordum bu duruma. Sanki her birimiz farklı ülkelerde yaşıyorduk. Kendi ülkesinin gerçeğine uzak olan bir sürü insan. Ama paraya da ihtiyacım vardı, çünkü İstanbul'da ev kiralayıp yalnız yaşamaya başlamıştım. Mecburum çalışmaya. Ne kadar zor bir kelime.

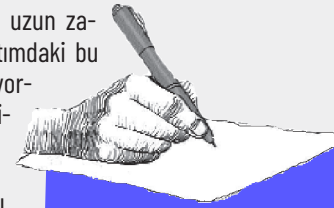
Mecbur olmak. Ağrıya giden bir durum. Sonra eğitim sektöründe iş bulup uzun zaman dershaneçilik yaptım. Yaşantımdaki bu inişli çıkışlı yollar ruhumu parçalıyordu. Umudum kırılıyor ama mecburiyetlerim de hiç bitmiyordu. Yaşamak zorundaydım, mücadele etmek yaşamın ta kendisiydi, var olmakta ya da varoluş sebebeydi.

Evet, işin özeti kurduğum hayaller ülkemin gerçeklerine uymadı. Ben yaşamımı yani senelerce emek vererek aldığım diplomaları evde

süs olsun diye okumuşum. Çocukluğumu, gençliğimi ailemde uzak onca senemi bana geri verecek kimse de yok. Yazım bireysel değil aslında bu ülkede yaşayan milyonlarca gencin hikâyesi. Ve maalesef ki biz bu ülkenin bir bina içine sıkıştırılmış gerçeğiyiz.

Sevgiler...

Suzan ŞİMŞEK
Esenyalı/İSTANBUL

TURİZM İŞÇİSİNİN SORUNLARINA PANDEMİ TUZ BİBER OLDU

11 yıldır Dikili'de turizm sektöründe çalışmaktayım. Genellikle yaz sezonunda çalışıp kışın işten çıkarılıyor. İlk başladığımda günlük yevmiye usulü ücret aldığım için sigorta yapılmadı. Sektörde bu şekilde çalışma yaygın ve çoğunluk bu şekilde çalışmayı kabul ettiği için ben de mecburen kabul ettim. Tecrübe kazandıktan sonra sigortalı bir işe geçiş yaptım. Çalıştığım yerler genelde pastane, kafe ya da lokanta tarzı yerlerdi. Asgari ücret alıyordum ve sigortam yatırılıyordu. Ama bu sefer de uzun çalışma saatlerine katlanmak zorunda kalmıştım. Öyle ki haftalık iznimde bile çalışmak zorunda kalıyordum, ama fazla mesai ödenmiyordu. İtiraz edersem işimden olacaktım. Aylarca izinsiz ve kötü çalışma koşullarında çalışmak zorunda kaldım. Daha sonra primlerimin düzenli yatırılmadığını ve durmadan giriş-çıkışı yapıldığını öğrendim. Pandemi başlayınca da ücretsiz izin beklerken işten çıkarıldım. Tüm lokanta ve oteller kapalıydı ve hiçbiri eleman almıyordu. İşsizlik sigortasından yararlanamadığım gibi bize resmi olarak hiçbir destek verilmedi. Hükümetin medya organlarında çıkıp pandemi nedeniyle çalışanlara destekler verdiği yönündeki açıklamaları hiç inandırıcı değil. Destek alanların çok küçük miktarlarda destek aldıklarını, hiçbir ihtiyacını karşılamadığından yakındıklarını duyuyordum. Sektörün zaten sezonluk oluşu bir sürü sorunu da beraberinde getiriyor. Pandemi de işin tuzu biberi oldu.

Turizm işçisi bir kadın
Dikili / İZMİR

AYIP BİZİM ÇALIŞMAMIZ DEĞİL, SİZİN KADINLARA YAPTIĞINIZDIR

Merhaba Ekmek ve Gül okurları;

Ben Bodrum'dan Gülvahit. 25 seneyi aşkın bir süredir turizm sektöründe çalışan bir işçiyim.

Biz dünyaya gözümüzü açtığımızdan beri sürekli baskı altında. Biz dünyaya gözümüzü açtığımızdan beri sürekli baskı altında. Biz dünyaya gözümüzü açtığımızdan beri sürekli baskı altında. Biz dünyaya gözümüzü açtığımızdan beri sürekli baskı altında.

Ekonomik özgürlüğümü elde etmeye başladığım anda akrabalarımın, arkadaşlarımdan hemen tepkiler almaya başladım. "Kocanın sözünü dinle, senin ne işin var otellerde, otur çocuğuna bak" gibi laflar duydum. Özellikle turizm sektöründe çalıştığımız için üzerimize damgalar yapıştırılıyor. İyi de size ne? Bu benim hayatım. Ne-

den birilerine muhtaç yaşamak zorunda bırakılıyorum, neden haklarımız ve hayatım elimden almaya çalışılıyor diye düşünerek buna karşı çıkmaya ve çalışmaya başladım. Şu an çalıştığım yerin lojmanında kalıyorum. Aldığımız ücretler ile kira ve diğer giderlerimizi karşılayabilmemiz çok zor. Yaşam zaten pahalı. Bir kadın olarak öncelikle ekonomik özgürlüğümüzü kazanmamız gerekiyor. Elbette bu yeterli değil tek başına. Tüm kadınlar ile bir arada haklarımız ve hayatlarımız için mücadele etmemiz gerekiyor. Ayıp, bizim çalışmamız değil, sizin kadınlara yaptığınızdır.

Gülvahit
Bodrum/MUĞLA

BİZLE GELEN VİRÜS FABRİKA İŞÇİSİ EŞİMLE GELMİYOR

41 YAŞINDAYIM, 2 çocuk annesiyim. Gündelik ev işlerine gidiyorum, evimin bütçesine katkı sunmaya çalışıyorum. 4 yıldır ev işlerine gitmekteyim, işe giderken toplu taşıma kullanıyorum. Ama korkarak biniyorum otobüslere. 17 günlük kapanmada evdeydim. Fakat eşim çalıştı. Bu nasıl bir kapanmadı anlamadım. Virüs var diye ben çalışmadım. Eşim fabrikada çalıştı. Bizle gelen virüs eşimle gelmiyordu galiba. Hiçbir maddi destek görmedik, 17 günün sonunda çıkmış bizden helallik istiyor. Ben ev emekçisi bir kadın olarak hakkımı helal etmiyorum.

Gül
Pendik / İSTANBUL

KIZIMIN BURSUYLA EVİ GEÇİNDİRİYORUM

43 YAŞINDAYIM, bir çocuk annesiyim. 8 yıldır çalışmakta olduğum turizm sektörü pandemiden dolayı kapandı. Ne yazık ki yarım yıldır evdeyim ve işsizim. Belediyeye yardıma başvurmuşum. Fakat işsizlik maaşı alıyorum diye reddedildi. İşsizlik maaşını sadece 8 ay aldım. Benim üniversitede okuyan bir kızım var, kızıma verilen burs ve yardımlarla geçinmeye çalışıyorum. Çıkmış Cumhurbaşkanı Erdoğan bizlerden helallik istiyor. Hakkımı helal etmiyorum.

Gülbahar
Pendik/İSTANBUL

Söyleyişleriyle var olan kadın: Dengbêj Gazin

Zeliha TAŞDEMİR

“Saf olanı terk edip tortuyu içtin
İnci gibi olan Kürt dilini seçtin
Özenle ele alıp düzen verdin”

Türkçeye çevrilen bir şiirin de Ehmedê Xani böyle der. Bir dilin inci olup olmadığını anlamak için içini açıp içinden çıkan daha küçük inci tanelerine bakmak gerekir. Kürt dilinin içini açtığınız zaman içinden Süphan Dağının doruklarından Van Gölünün derinliklerine kadar uzanan, bazen içinizi acıdan delen bazen neşeden oynatan, savaşı, aşkı, toprağı ve bir halkın tarihini anlatan daha küçük bir inci çıkar. O inci Kürt kadınıyla erkeğinin birlikte var ettiği dengbêjlik kültürüdür. Ermeni kızı Gulê ile Evdale Zeynike'nin aşkını doğuran da aynı dengbêjliktir. Gulê, tarihin bize anlattığının tersine bir topluluğun içinde olmaktan utanmadan Evdal'ın söylediği stranlara cevabını yine stranla vermiştir.

Dengbêjler sesi ahenkle icra etmekten sorumludur. O ses, ses tellerinin arasında yankılana yankılana bazen kanlı bir savaşı, bazen vakitsiz ölen bir aile ferdini, bazen de düğünü kurulan güzel aşiret kızını anlatır. Ancak dengbêjlik kültürü kadın ve erkeğin ortak ürünü olarak doğup varlığını sürdürse de kılamları besteleyen genellikle kadınlar, kadınların bu bestelerine ses veren ise erkekler olmuştur. Kadınlar böyle bir inciye eşsizlik sağlarken ses-

leri kısılp erkek dengbêjleri sessizce dinlemeleri istenmiştir. Fakat tarihte “Böyle gelmiş böyle gitmez!” diyerek toplumun kalıplaşmış doğrularını yıkan kadınlar, dengbêjler arasında da vardır. Eyşe Şan hayatı bir yana öldükten sonra bile yalnız bırakılmak pahasına kadife sesini özgür bırakmayı seçer. “Büyük aileye mensup bir kadın şarkı söyleyemez!” denilerek önüne set çekilen Meryem Xan da ataerkil geleneklere karşı çıkarak sesinin özgürlüğünü seçmiştir. Sesini tutsak etmemeyi seçip dengbêjlik kültürünün yaşamasına ön ayak olan başka bir kadın ise Raziye Kızıl yani Dengbêj Gazin'dir.

RAZİYE'DEN GAZİN'E BİR YOLCULUK

Dengbêj Gazin 1959 yılında Bitlis'in Tatvan ilçesine bağlı Ünsüz (Yashca) köyünde dünyaya gelir. Küçük yaşta sesini keşfeden Gazin, Erivan radyosu aracılığıyla Eyşe Şan'ı ve daha birçok dengbêji dinleyerek kendini geliştirir. Gazin, Eyşe Şan gibi yaşamı boyunca yalnızlığa itilmesine de yaşadığı topraklarda kadın olmanın zorluklarıyla karşı karşıya kalır. Çocuk yaşta, on dört yaşında evlendirilir ve evlendirildikten sonra Van'da yaşamaya başlar. Karşılaştığı zorlukları da yalnızlığı da her seferinde yırıp kalabalık olmayı başarır.

Dengbêjliğinin ilk zamanlarında köydeki düğünlerde söyleyişler yapan Gazin için dengbêjlik aile geleneğinden gelir. Örnek aldığı ilk dengbêjler amcası ve yengesi olur. Dengbêjlik,

Fotoğraf: MA

Gazin için aile geleneği olsa da ailesinin onun dengbêjliğini kabul etmesi yıllar alır. Gazin ilk albümünü çıkardığı zaman kimse bu sesin sahibinin Raziye Kızıl olduğu bilmez. Raziye de kasetçinin önünden geçerken kendi sesini duyduğunda sesine “Benim!” diyerek sahip çıkamaz. Fakat Gazin'in yıllar süren mücadelesi ve ısrarı sonucunda ailesi ve çevresi Raziye'nin Gazin kimliğini kabullenmek zorunda kalır.

GAZİN'İN DİĞER KADINLARA DOKUNUŞU...

Gazin elli sekiz yıllık yaşamına yalnızca dengbêjliği sığdırmaz, aynı zamanda bu kültürün kaybolmaması için 2010 yılında Van'da bir ilki gerçekleştirir ve Kadın Dengbêj Derneğini (Komala Jinen Dengbêj) kurar. Kurulan derneğin ilk konserini, Gazin ve beraberindeki dengbêj kadınlar 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününde verir. İlk açıldığında kadınlar derneğe gitmekten çekinir ancak zamanla dernek, üyelerinin def, saz, kaval ve gitar başta olmak üzere birçok enstrümanı öğrendiği bir yere dönüşür. Dernekte yalnızca enstrüman ve ses eğitimi dersleri değil Kürtçe, İngilizce ve Fransızca dillerinde kurslar da verilir. Üstelik derneğe gelen çocuklar için Çocuk Dengbêj Korosu Projesi hayata geçirilir. Dernekte eğitim alan öğrencilerden üniversiteyi kazanıp konservatuvar okuyanlar bile vardır. Gazin, derneğe

gelen kız öğrencilerine uzun hava stranlar okuyup, okutur ve böylece onların kendi seslerini tanıyıp özgür bırakmaları için bir öğretmen olur. Derneğe gelemeyen kadınların da köylerine giden Gazin, o kadınlarla stranlar okuyup hem onların seslerini hem de gittiği köylerde yaşanan olayları dinleyerek kayıt altına alır.

2011 yılında yaşanan Van depremi, Van'da yaşayan halk gibi derneğin de bazı zorluklar yaşamasına neden olur. Ancak Gazin başta olmak üzere derneğe sahip çıkan kadınlar sayesinde bu zorluklar aşılır. Çünkü kendi kültürünü yaşatmak büyük fedakarlıklar gerektirir. Gazin'in içten fedakarlığını hem onun öğrenciliğini yapan hem de dernekte ders veren bir kadın “Bu işi gönüllü yapıyordum ancak Gazin Hoca bazen paramın olmadığını düşünür ve cebime zorla para sıkıştırırdı” diyerek anlatıyor.

Van'ın ilk kadın dengbêji olarak bilinen Gazin'in de dediği gibi “kadınlar söylemiş erkeklere mahal olmuş”** olsa da Gazin, bu durumu tersine çevirmek için çabalayan ve söyleyişleriyle var olan bir kadındır. Bugün ondan geriye on iki albümünün yanında kadınlara örnek olan cesaretli ve fedakarlık dolu bir yaşam hikayesi kalmıştır.

**“Kadınlar Söylemiş Erkeklere Mahal Olmuş” Çiçek Tahaoğlu/ Bianet

Fotoğraf: Gamze Kızıl Borak arşivi

AĞLATAN ALBÜM

YAŞAMI boyunca birbirinden kıymetli on iki albüm çıkaran Gazin'in en çok bilinen albümü, Ermeni sanatçı Aşık Leyli'yle birlikte çıkardığı Van'dan Yerevan'a (From Van To Yerevan) isimli Kürtçe ve Ermenice parçalardan oluşan albümdür. Gazin sesine sanıldıkça dünya onun içli sesini tanır. Fransa, Norveç, Almanya, Irak gibi ülkelerde konserler verir. Yurtdışı ziyaretlerinden basına en çok yansyanı ise Kadın Ozanlar projesi kapsamında başkaca Kürt

sanatçılarla beraber Ermenistan'ı ziyaretidir. İki kadim halkı bir araya getiren bu ziyarette yaşanan duygulu dakikalar bugün hala anlatılmaktadır. Ziyaret sırasında ev sahibi olan Ermeni sanatçılar hazırladıkları Kürtçe parçalarını söylerken Gazin'in bir köşede ağlamaya başladığını görürler ve Gazin neden ağladığını “Ermenilerin Anadolu'dan ve Van'dan bahsetmesi beni etkiledi” diyerek açıklar*.

*Hrant Dink Vakfı Van ve Çevresi Toplumsal, Kültürel ve Ekonomik Tarihi Paneli/ Marlene Schafers